Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1.50 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXVI. Celovec, petek, 20. avgust 1971 Štev. 33 (1518)

Dolar ni več steber

svetovnega monetarnega sistema

Že drugič tekom nekaj tednov je ameriški predsednik Richard Nixon poskrbel za senzacijo, ki je presenetila ves svet: pred nedavnim z napovedjo obiska v LR Kitajski, zadnjo nedeljo pozno zvečer pa z objavo svojega načrta o „novi gospodarski politiki" Amerike. Ta njegov načrt vsebuje namreč ukrepe, ki bodo imeli odločilne posledice daleč preko meja Amerike, pravzaprav za ves tisti del sveta, katerega bančna in gospodarska politika je vezana na ameriški dolar. Kajti ukrepi, za katere se je odločil predsednik Nixon, v bistvu ne pomenijo nič več in nič manj kot to, da se je monetarni sistem, zgrajen na ameriškem dolarju, začel dokončno podirati, potem ko so ga že v zadnjih letih le še umetno vzdrževali.

Da je ameriški dolar resno „bolan", že dolgo ni več tajnost. Nasprotno, to so dobro vedeli tudi v državah zahodne Evrope, saj so v zadnjem času večkrat poskušali „bolezen" vsaj začasno omiliti z različnimi ukrepi, ki so med drugim obsegali devalvacije ali revalvacije nacionalnih valut. Pri tem pa so se zavedali, da „ozdravitve" s takimi sredstvi ne bo mogoče doseči. Pričakovali in celo zahtevali so ustrezne korake Amerike, poudarjajoč, da je rešitev le v temeljiti reformi sedanjega sistema.

Toda ameriški predsednik Nixon je reagiral drugače. Ne da bi iskal možnosti skupnih ukrepov, se je za stabilizacijo dolarja odločil sam. Napovedal je in tudi že začel izvajati „novo gospodarsko politiko" Amerike, ki pa bo občutno prizadela druge države in zlasti najožje zaveznike Amerike.

Med ukrepi, ki jih je zaukazal Nixon, zlasti dva prizadeneta tudi druge države: dolar nima več zlate podlage in kot tak ne more predstavljati stebra svetovne monetarne trdnosti; na uvoz blaga pa je bila predpisana dodatna dajatev v višini 10 odstotkov, kar bo prizadelo vse tiste države, ki izvažajo v Ameriko.

„Prijateljem v inozemstvu in vsem tistim, ki odgovarjajo za mednarodno bančno skupnost in ki jim je pri srcu monetarna stabilnost ter zagotovitev mednarodnih trgovskih izmenjav", je predsednik Nixon zagotovil, da je Amerika „vedno bila in bo še naprej trgovski partner, ki gleda v bodočnost in ki je vreden zaupanja". V solidarnosti z mednarodnim monetarnim skladom in z vsemi, ki trgujejo z Ameriko, „bomo sodelovali — kakor je poudaril Nixon — pri uresničenju potrebnih reform, da se ustanovi nov mednarodni sistem, ki je nujno potreben".

Vendar pa s temi zagotovili ni našel preveč razumevanja. Enostransko ukrepanje predsednika Nixona je izzvalo ostre komentarje in zaskrbljenost v svetu. Posebno živahni so odmevi v deželah zahodne Evrope in na Japonskem, torej v državah, ki so najtesneje povezane z Ameriko. Take reakcije med najožjimi zavezniki se je Nixon očitno nadejal, zato je v svojem govoru, v katerem je napovedal te ukrepe, tudi tožil o „krivičnem ravnanju" z dolarjem. Predvsem pa je opozoril na dejstvo, da je Amerika po drugi svetovni vojni, ko je bilo gospodarstvo v Evropi in Aziji skoraj popolnoma uničeno, dala 140 milijard dolarjev pomoči tujini. „Zahvaljujoč se naši pomoči — je dejal Nixon — so si te države opomogle in so postale danes naši veliki konkurenti. Sedaj, ko so gospodarsko močne, je prišel čas, da si prevzamejo pravičen del bremena za obrambo svobode na svetu. Prišel je čas, da se spremenijo devizni tečaji in da se vzpostavi lojalna konkurenca med prizadetimi državami."

Ali in v kakšni obliki bo uspelo najti skupno pot iz sedanje krize, bo pokazala šele bodočnost. Trenutno so ukrepi Amerike predmet neštetih posvetovanj in pogovorov pristojnih strokovnjakov in predstavnikov tako v ožjih kakor tudi v širših mednarodnih krogih. V posameznih državah skušajo dokazovati, da za njihovo gospodarstvo ti ukrepi ne bodo imeli večjih posledic. Toda ravno taka zagotovila so najboljši dokaz, da gre za resne stvari, da krize, ki jo je predsednik Nixon s svojim načrtom za ozdravitev ameriškega gospodarstva sprožil v najširšem svetovnem merilu, ne gre jemati preveč lahko.

Eno je vsekakor gotovo: nekdaj vsemogočni dolar je čez noč prenehal biti steber svetovne monetarne trdnosti. Postal je nihajoča valuta in bo — kakor menijo na primer britanski strokovnjaki — moral sedaj nihati samo navzdol. To pa bo nujno imelo posledice tudi za celotni gospodarski in monetarni sistem, ki je zgrajen na dolarju, za glavne gospodarske partnerje Amerike pa mimo tega še posledice, ki bodo nastale zaradi ukrepov, s katerimi hoče Nixon ozdraviti ameriško gospodarstvo. Zato niti ne preseneča, ko v teh državah že govorijo o „trgovinski vojni", ki jo je povzročila Amerika.

Združeni narodi

se utapljajo v papirju

Organizacija združenih narodov se je s svojimi že skoraj 130 članicami razvila v reprezentativen svetovni forum, ki pa je v nevarnosti, da se utopi v papirju. Obseg dokumentacij, ki nastajajo v upravi OZN, se vsako leto poveča za 2,3 % ter znaša zdaj več kot 867.000 strani, do leta 1980 pa se bo predvidoma povečal na poldrugi milijon strani.

Vzroke za ta pojav vidijo uslužbenci OZN predvsem v dejstvu, da se Združeni narodi nenehno razširjajo, in sicer tako glede članstva kakor še posebej glede števila podorganizacij. Samo v zadnjih desetih letih je nastalo 124 novih takih organizacij, število zborovanj in zasedanj pa se je povečalo od 4652 v letu 1965 na 6530 v lanskem letu.

Nov izzivalen napad na partizansko grobišče

Kako dolgo bodo oblasti še molčale?

V četrtek 12. avgusta so neznani storilci oskrunili nagrobni spomenik za padle partizane na kopopališču v Reberci ter ga pomazali z raznimi gesli. Očitno gre za provokacijo, kakršne so v zadnjem času postale na Koroškem že kar običajne; verjetno pa tudi za storilce iz istih krogov, katerih namen je sejati in netiti razdor in mržnjo med nemško govorečim in slovensko govorečim prebivalstvom v deželi.

Zveza koroških partizanov je — kot že v prejšnjih podobnih primerih — tudi tokrat napravila prijavo na pristojne oblasti, in sicer kljub temu, da do danes na vse tozadevne vloge in prijave ni prejela nobenega odgovora, niti niso varnostni organi do danes izsledili storilce v enem samem od številnih primerov kaznivih dejanj proti koroškim Slovencem.

„Zveza koroških partizanov — je rečeno v prijavi na varnostno direkcijo — je doslej mirno in potrpežljivo prenašala vse provokacije in pričakovala, da bodo varnostne oblasti končno z odločnimi ukrepi preprečile vedno ponavljajoče se provokacije; ob očitni nemoči varnostnih organov — nočemo resno trditi, da bi varnostne oblasti ne hotele ukrepati — bomo prisiljeni, kakor vse kaže, seči po samopomoči in ukrepati samovoljno, da v bodoče preprečimo take in podobne izpade proti slovenski narodnostni skupnosti na Koroškem."

Ob novem izzivalnem napadu se je spet z vso jasnostjo pokazalo, da na Koroškem vlada dvovrstna pravica; in razgalila se je dvoličnost, značilna za koroške razmere. Gnusno skrunitev partizanskega grobišča v Reberci je koroški tisk dosledno zamolčal — če pa se kje pojavi le najmanjši slovenski napisek, isti tisk zažene krik, kakor da bi bila vsa dežela v nevarnosti.

Mislimo, da so taka dejstva že sama dovolj zgovorna in ne potrebujejo nobenega komentarja!

Žrtve naravnih katastrof

Britansko kolonijo Hongkong je zajel silen tajfun, ki je zahteval več človeških življenj ter povzročil veliko materialno škodo. Veter je vlekel s hitrostjo 130 kilometrov na uro in podrl veliko hiš. Računajo, da je ostalo najmanj 2000 ljudi brez strehe. Po nepopolnih podatkih je v silovitem orkanu zgubilo življenje najmanj osem ljudi, več kakor 150 oseb pa je bilo poškodovanih. Močno deževje, ki je zajelo nižje dele Hongkonga, je povzročilo obširne poplave, medtem ko se je v viharju potopilo 20 ladij.

V vzhodnoindijski državi Bihar pa so monsuni povzročili velikanske poplave, ki so doslej zajele okrog 16 tisoč vasi s skupno površino 45.000 kvadratnih kilometrov. Zaradi teh poplav je po dosedanjih podatkih, ki so jih objavili v glavnem mestu države Bihar, zgubilo streho nad glavo več kot 1,600.000 prebivalcev; več kot milijon ljudi so začasno naselili v taboriščih. Materialno škodo, ki so jo povzročile poplave, cenijo na 60 milijonov britanskih funtov.

V zadnjem času je prišlo v več predelih Avstrije do velikih neurij, ki so opustošila obširna področja ter povzročila veliko materialno škodo. Ta teden je bilo prizadetih tudi več krajev na Koroškem, kjer so nalivi povzročili lokalne poplave. Prekinjene so bile prometne zveze, poškodovana stanovanjska in druga poslopja, zlasti pa so bila prizadeta kmetijska zemljišča.

Tudi v mnogih drugih delih sveta je prišlo v zadnjem času do hudih katastrof. Tako so se pred nedavnim elementarne sile razbesnele nad področjem Bajkalskega jezera v Sibiriji ter zlasti na področju Irkutska povzročile ogromno materialno škodo. Silni nalivi so spremenili Bajkalsko jezero ter razne pritoke in odtoke v podivjane veletoke, ki so v nekaterih primerih tako narasli, da so dosegli raven štirinadstropnih hiš. Nekaj dni zatem pa je podobno neurje opustošilo vzhodne predele Sibirije.

Zagreb je v začetku tega tedna znova zajelo hudo orkansko neurje. Najhuje so bili spet prizadeti predeli na desnem bregu Save, ki so utrpeli veliko škodo tudi že prejšnji teden, ko je padala toča, velika tudi kot kurja jajca.

Jugoslavija spet v središču

živahne mednarodne diplomatske dejavnosti

V svetovnem tisku je v zadnjem času spet zelo pogosto in obširno govora o Jugoslaviji, ki se je znašla v središču živahne mednarodne diplomatske dejavnosti. Veliko je k temu prispevala ustavna reforma, ki jo izvajajo v Jugoslaviji; ob njej je postala aktualna problematika odnosov med jugoslovanskimi narodi, na dnevni red pa je bilo postavljeno tudi vprašanje morebitnega nasledstva za predsednika Tita.

Posredno ali neposredno s temi notranjimi dogodki v Jugoslaviji, zlasti pa z njeno aktivno politično angažiranostjo je povezana pomembna mednarodna diplomatska dejavnost, ki priteguje zanimanje najširše svetovne javnosti. V Jugoslaviji pričakujejo obisk glavnega tajnika sovjetske KP Leonida Brežnjeva ter omenjajo možnost obiska predsednika kitajske vlade Ču En Laja, jugoslovanski predsednik Tito pa naj bi še to jesen obiskal ameriškega predsednika Nixona. Vzrokov torej dovolj za najrazličnejša ugibanja in prerokovanja političnih opazovalcev.

Brežnjev naj bi prispel v Jugoslavijo v drugi polovici septembra, nekaj pozneje predvidevajo obisk predsednika kitajske vlade Ču En Laja v Albaniji, Jugoslaviji in Romuniji, morebitni obisk predsednika Tita v Ameriki pa naj bi bil še letos v zgodnji jeseni.

V zadnjem času je opaziti, da prihaja do globokih premikov v odnosih svetovnih sil, do sprememb v odnosu do stališč do zunanje in notranje politike v vseh državah vzhodnega sveta, predvsem pa tudi do sprememb med dvema blokoma, poleg katerih se čedalje uspešneje uveljavlja tudi še tako imenovana „tretja sila".

Jugoslavija postaja v tem okviru vedno bolj zanimiva država in je njena vloga neuvrščene države postala dragocena za vse. O tem dovolj zgovorno pričajo napovedani obiski, pri katerih gotovo ne bo šlo le za izmenjavo formalnih vljudnosti, marveč za zelo važne pogovore, o katerih lahko brez pretiravanja domnevamo, da bodo prej ali slej imeli svoj vpliv na nadaljnji razvoj dogodkov. Pri tem igrajo pomembno vlogo zlasti odnosi med Jugoslavijo in Sov. zvezo, ki so zabeležili že različne faze ter je ob sovjetski zasedbi Češkoslovaške ponovno prišlo do očitne ohladitve. Pozneje so se stvari spet nekoliko uredile, toda prav v zadnjem času je bilo v jugoslovanskem tisku večkrat zaslediti ostre kritike zaradi pritiska, ki ga je občutila Jugoslavija s sovjetske strani in ki je dosegel najvišjo raven z nedavnimi manevri varšavskega pakta.

Zato je razumljivo, da bodo pri razgovorih v Beogradu zavzemala primerno mesto spet tista načela, ki jih vsebuje deklaracija, katero so podpisali predstavniki obeh držav leta 1955, ko sta Jugoslavijo obiskala takratni glavni tajnik sovjetske KP Hruščov in predsednik vlade Bulganin. Pri teh načelih gre med drugim za spoštovanje neodvisnosti, suverenosti in enakopravnosti vseh držav, za nevmešavanje v notranje zadeve drugih („vprašanja notranje ureditve različnih družbenih sistemov in različnih oblik razvoja socializma so izključno zadeva posameznih držav") ter za obsodbo vsake agresije in vsiljevanja dominacije. Ker so ta načela v nasprotju z doktrino o „omejeni suverenosti", kot jo je formuliral Leonid Brežnjev, bo njegov bližnji obisk v Jugoslaviji seveda moral privesti do razjasnitve tudi v teh vprašanjih.

Po drugi strani pa prihaja Jugoslavija v središče mednarodnega zanimanja tudi zato, ker namerava predsednik kitajske vlade Ču En Laj poleg Tirane in Bukarešte obiskati še Beograd. Nekateri vidijo v tem seveda že negativne pojave, kot na primer madžarski tisk, ki trdi, da predstavljajo diplomatske pobude Pekinga v odnosu do Romunije in Jugoslavije „izredno nevarnost", ker da žal ni mogoče izključiti možnosti, da gre za protisovjetsko pobudo, kar bi lahko ustvarilo nevaren položaj na Balkanu.

Dunajski mednarodni velesejem

V ZNAMENJU PETDESETLETNICE SVOJEGA OBSTOJA

Največja gospodarska prireditev v Avstriji — Dunajski mednarodni velesejem — obhaja letošnjo jesen svoj zlati jubilej — petdesetletnico obstoja. V znamenju tega jubileja bo letošnja jesenska sejemska prireditev, ki bo potekala v dneh od 5. do 12. septembra. Spet bo predstavljala izložbeno okno celotnega avstrijskega gospodarstva, hkrati pa pritegnila tudi veliko število razstavljavcev iz vsega sveta: na sejmu bo zastopanih skupaj 2474 avstrijskih podjetij iz vseh zveznih dežel, nadaljnjih 1317 razstavljavcev pa bo na Dunaju predstavilo 2121 podjetij iz 36 tujih držav. Tako brez pretiravanja lahko ugotovimo, da bo tudi letošnji jesenski sejem na Dunaju velika demonstracija zmogljivosti sodobnega gospodarstva v svetu.

Ob jubileju dunajskega sejma je seveda treba pogledati tudi malo nazaj v zgodovino. Začelo se je že kmalu po razpadu stare avstro-ogrske monarhije, ko je mlada republika predvsem tudi na gospodarskem področju stala pred povsem novimi problemi. Prvi dunajski sejem je bil prirejen v dneh od 11. do 17. septembra 1921 ter je bil prepričljiv dokaz življenjske zmogljivosti avstrijske republike. Po začetnih težavah se je sejem čedalje uspešneje razvijal iz splošnoavstrijske v veliko mednarodno gospodarsko prireditev, ki je iz leta v leto privlačevala širši krog sodelujočih držav. Tik po zaključku jesenskega sejma leta 1937 je požar uničil rotundo in s tem sejemske naprave, dokončno pa se je prvo obdobje dunajskega sejma zaključilo leta 1938, ko je Avstrijo zasedla nacistična Nemčija. Po drugi svetovni vojni je tudi dunajski sejem moral začeti znova; iz ruševin je začelo poganjati novo življenje in od jeseni 1946 dalje je Dunaj spet dvakrat v letu prizorišče velike mednarodne sejemske prireditve, ki sodi danes med največje tovrstne ustanove na svetu.

Dunajski sejem je bil ustanovljen kot splošni sejem in je ta značaj ohranil vse do danes. Vendar pa je sledil tudi razvoju časa, ki gre splošno v smeri specializacije: po zaslugi stroge ločitve po strokah obsega pravzaprav vsakokratni dunajski velesejem okoli 25 strokovnih sejmov. Predvsem pa je bila ta ločitev po strokah izvedena pri velikih sejmih, tako da je na primer pohištvo zastopano samo na spomladanskem sejmu in imajo zato pisarniški stroji toliko več razstavnega prostora na jesenski prireditvi, in enako velja za sejem gradbenega gospodarstva, ki ga prirejajo le še pomladi, medtem ko je na jesenskem sejmu toliko bolj obsežno zastopano kmetijstvo.

Glede mednarodne udeležbe je dunajski sejem dosegel že precejšnjo stabilizacijo v tem smislu, da je vedno zastopanih več kot 30 držav, od katerih jih skoraj dve tretjini odpade na Evropsko gospodarsko skupnost in približno ena četrtina na EFTA. Udeležba vzhodnoevropskih držav, ki so članice gospodarskega združenja Comecon, je z ozirom na število sodelujočih podjetij navidezno morda precej skromna, vendar je pri tem treba upoštevati, da gre za velika državna podjetja, ki navadno združujejo ali predstavljajo celo vrsto sorodnih tvrdk, tako da je zastopstvo teh držav vsekakor reprezentativno in povsem odgovarja obsegu gospodarskih odnosov, ki jih Avstrija vzdržuje s temi državami. Mednarodna udeležba pa obsega poleg tega še vrsto nacionalnih kolektivnih razstav, ki jih bo letos jeseni sploh veliko. Skupaj vzeto je udeležba posameznih držav lahko precej drugačna, kot izgleda na prvi pogled; primer Jugoslavije: na splošnem sejmu bodo sodelovala le štiri jugoslovanska podjetja, zato pa bo v okviru uradne kolektivne razstave Jugoslavije zastopanih več kot 20 podjetij.

Sejem bo seveda spet obsegal oba razstavna prostora — sejemsko palačo in sejemsko razstavišče. V sejemski palači bo razstavljeno predvsem konsumno blago — od tekstilij in krzna preko igrač, keramike, nakita in stekla do izdelkov umetne obrti, gospodinjskih novosti in preprog do glasbenih instrumentov, kjer bodo med drugim razstavljene n. pr. tudi elektronske cerkvene orgle. Na sejemskem razstavišču pa bo našel obiskovalec investicijsko in konsumno blago za industrijo, obrt in trgovino, posebno težišče pa bo nedvomno področje kmetijstva, ki bo obsegalo tudi več posebnih razstav. Zelo obširna bo razstava kmetijskih strojev in orodja, vedno izredno atraktivni sta razstavi semen in mineralnih gnojil, živinska razstava pa bo tokrat namenjena konjem, govedu in svinjam. Mimo tega bodo na sejemskem razstavišču zastopana še številna druga področja, kot so kino in film, radio in televizija, peči in klimatske naprave, avtomobili in čolni itd.

Med posebnimi razstavami kmetijstva bo tudi razstava z naslovom „Naše vino — avstrijska specialiteta", medtem ko bo dunajska delavska zbornica svojo razstavo posvetila 25-letnici podržavljene industrije v Avstriji.

Letošnjo 50-letnico dunajske sejemske prireditve bodo proslavili z raznimi slovesnostmi. Vodstvo sejma bo sodelujoče razstavljavce nagradilo s posebnimi diplomami (pri tem bodo izredne počastitve deležna zlasti tista podjetja, ki na dunajskem sejmu sodelujejo že vseh 50 let), avstrijska pošta pa bo za ta jubilej prispevala priložnostno znamko.

V Jugoslaviji:

Hranilne vloge naraščajo

Tekom zadnjega leta so hranilne vloge jugoslovanskih državljanov občutno narasle in se približale že 20 milijardam dinarjev.

Ob koncu letošnjega junija je bilo na hranilnih knjižicah v Jugoslaviji naloženih skupaj 19 milijard in 123 milijonov dinarjev. To pomeni, da so hranilne vloge od konca lanskega leta narasle za 2,3 milijarde dinarjev, od konca lanskega junija, torej tekom enega leta, pa za 4,3 milijarde dinarjev.

Največ hranilnih vlog, in sicer 6,9 milijarde dinarjev, so zabeležili v Srbiji, v Sloveniji so hranilne vloge dosegle 3,3 milijarde, na Hrvaškem 4,9 milijarde, v Makedoniji 1,9 milijarde, v Bosni in Hercegovini 1,7 milijarde in v Črni gori 339 milijonov dinarjev.

Razvoj mednarodnega turizma

Ker se letošnja glavna turistična sezona šele počasi nagiba proti koncu, podatki o tekočem turističnem letu seveda še niso znani; znano je le toliko, da so letos marsikje zabeležili nove rekorde.

Strokovnjaki, ki se bavijo s proučevanjem razvoja mednarodnega turizma, se zato pri svojih pregledih in računih opirajo še na podatke iz lanskega leta. Ti podatki pa med drugim kažejo, da se je turistična ekspanzija, ki jo opažajo zdaj že tri leta, v lanskem letu še bolj razvila. V deželah, ki so članice mednarodne organizacije za sodelovanje in gospodarski razvoj, so lani zabeležili 134 milijonov turistov, ki so potrošili 14 milijard dolarjev. Iz tega izhaja, da je za te dežele turizem ena najbolj pomembnih gospodarskih dejavnosti.

Po poročilu omenjene organizacije se je turizem v zadnjem času najbolj razvil v Grčiji, na Portugalskem, v Španiji in v Avstriji. Potem sledijo Irska, Norveška, Italija in Belgija, kjer se je turizem sicer močno razvil, vendar ne v tolikšni meri kot v prej omenjenih državah. Jugoslavijo, Japonsko in Grčijo pa poročilo mednarodne organizacije označuje za tiste tri dežele, ki so ubrale v turističnem razvoju, konkretno celo v tej nagli turistični ekspanziji še najboljšo in najbolj učinkovito pot, medtem ko glede Švedske, Luksemburške in Belgije poročilo nasprotno ugotavlja, da so „zaostale, občepele na položajih izpred dveh let".

Po letošnjem lesnem sejmu

Letošnji jubilejni avstrijski lesni sejem v Celovcu je v svojih pripravah potekal pod dokaj neugodnimi pogoji na trgu z lesom. Povpraševanje za domačim lesom je začelo že pred letom dni stagnirati, ker je avstrijski izvoz zlasti v Italijo vidno nazadoval. Za letošnjo pomlad pričakovana poživitev konjunkture v Italiji je izostala, namesto tega pa se je na mednarodnem denarnem trgu šiling podražil in z njim tudi avstrijski les. V glavnem zaradi tega je Italija v prvem polletju uvoz rezanega lesa iz Avstrije zmanjšala za nadaljnjih 7 odstotkov. Povpraševanje za hlodovino je močno popustilo, odkupne cene pa so spet zdrknile na raven leta 1967-68.

Prireditelji sejma so na ta neugodni razvoj reagirali pravilno. Reagirali so po tržnogospodarskem pravilu: kadar gre blago težko in slabo v denar, je zanj potrebna podvojena reklama. Sejem je imel sicer mednarodni značaj, toda v ospredju pozornosti sta stala koroški les in koroška lesnopredelovalna industrija. To je razumljivo. Končno živi prebivalstvo dežele v veliki meri od lesa. Pri gozdni površini 458.700 hektarjev odpade na prebivalca skoraj 0,9 hektarja gozdne površine, od lesa, ki je bil lani posekan pa pičle 4 kubične metre, medtem ko odpade v avstrijskem povprečju le 1,6 kubičnega metra. Dobra tretjina posekanega lesa je šla lani v izvoz, 472.000 kubičnih metrov rezanega lesa in 81.000 kubičnih metrov hlodovine. S tem je bila Koroška na celokupnem avstrijskem izvozu rezanega lesa in hlodovine udeležena s 26,6 odstotka.

Kakor priprava in izvoz rezanega lesa, je za gospodarstvo naše dežele pomembna njegova predelava. Sicer je bila lani bruto proizvodna vrednost lesnopredelovalne industrije z okroglo 2 milijardama šilingov skoraj za milijardo šilingov nižja od iste vrednosti žagarske industrije, toda upoštevati je treba, da zaposluje lesno predelovalna industrija vključno industrije papirja in celuloze eno šestino vsega industrijsko zaposlenega prebivalstva dežele. Upoštevati pa je tudi treba, da je bila ta industrijska zvrst na bruto proizvodni vrednosti koroške industrije na bazi lesa udeležena s 30 odstotki.

Tej realnosti se je letošnji lesni sejem v polni meri oddolžil. Pod naslovom „Industrijska predelava lesa na Koroškem" je vseboval reprezentativno razstavo, kjer so bila združena podjetja industrijske predelave lesa v tri osnovne skupine. V prvi skupini „Gradimo z lesom" se je predstavilo 17 podjetij, v drugi skupini „Stanujemo z lesom" 11 podjetij, medtem ko je tretjo skupino „Les v transportu in ostali produkti lesnopredelovalne industrije" reprezentiralo 9 podjetij. Ob tej razstavi pa je treba še posebej omeniti močno zastopano koroško industrijo lesnih plošč in pohištva ter močno koroško zastopstvo pri razstavi „Vas lesenih hišic".

Vse te razstave so bile prikupne in so izpolnile svoj namen. Nagovorile so široke sloje domačega prebivalstva, partnerjem iz inozemstva pa so predstavile sortimente, kvaliteto in zmogljivost koroške lesnopredelovalne industrije. Oboje je bilo važno, če upoštevamo, da gre 27 odstotkov bruto proizvodne vrednosti lesnopredelovalne industrije v izvoz. Industrija papirja in celuloze spravi 37,2 odstotka bruto proizvodne vrednosti v izvoz, industrija lesnih plošč pa celo 48 odstotkov. Na avstrijskem izvozu izdelkov teh industrij so bila lani koroška podjetja udeležena s 24,1 odstotka, na izvozu lesnih plošč pa celo s 84,3 odstotka.

Dvajseti jubilejni lesni sejem v Celovcu je dal s tem lesu, njegovi vzgoji, koriščanju in transportu ter obdelavi širok, doslej nedosežen okvir. Hkrati je prvič očividno konfrontiral domačo lesnopredelovalno industrijo z isto industrijo drugih dežel, s češkoslovaško, jugoslovansko, madžarsko, poljsko in sovjetsko. V tej konfrontaciji se je izkazalo, da je ta zvrst domače industrije že prišla v položaj, da vzdrži konkurenco ne le na domačem, marveč tudi na mednarodnem trgu izdelkov iz lesa. Prav ta ugotovitev pa spričo napetosti na trgu z lesom pomirja in kaže pot lesnemu gospodarstvu naše dežele. Ta pot je: pospešeni tempo v razvoju lesnopredelovalne industrije s prizadevanjem za optimalno specializacijo v proizvodnji in za koncentracijo na trgu. (bl)

PO ŠIROKEM SVETU

ATENE. — Šest bivših grških pravosodnih ministrov je pozvalo sedanji fašistični režim, naj ukine vojaški zakon, ki so ga uvedli v Grčiji po državnem udaru aprila 1967, ter naj osvobodi politične jetnike. Vojaški zakon in obstoj vojaških sodišč sta po mnenju bivših ministrov v nasprotju z osnovnimi načeli svobode. „Nečloveško je — pišejo med drugim — da morajo grški državljani, predvsem mladi, ostati v zaporu, obsojeni tudi na dosmrtno ječo, samo zaradi tega, ker so delovali za povratek demokracije in svobode." Moskovska Pravda je sedanji proces „liberalizacije" grškega režima označila za „vulgarno farso", ki so si jo izmislili Američani, da bi opravičili vojaško pomoč, ki jo nudijo grškim fašistom.

WASHINGTON. — Iz ameriške vojske je v zadnjem času pobegnilo skoraj toliko ljudi, kot jih je dezertiralo v vseh letih druge svetovne vojne. Samo od 1. julija 1970 do 1. maja letos je zapustilo vojsko 68.449 vojakov, kar je za več kot štiri divizije moštva. Po podatkih ameriške vojske je leta 1968 pobegnilo na vsakih tisoč vojakov le 22 mož, aprila letos pa že 63. Za primerjavo: leta 1944 je na vsakih tisoč ameriških vojakov dezertiralo prav tako 63 mož.

STOCKHOLM. — Švedi so posebno močno navezani na svoje priimke in se oblasti zaradi številnih zamenjav že nekaj časa trudijo, da bi družine z imeni, ki so posebno močno razširjena, pridobili za spremembo priimkov. To velja zlasti za ljudi, ki se pišejo Andersson, Johansson ali Karlsson, kajti teh je na Švedskem kar osmina prebivalstva. Tudi izbire novih priimkov ni malo: oblasti so vpregle celo kompjuter, ki je „dal" na razpolago kar 50.000 novih priimkov. Vendar pa je doslej letno spremenilo svoj priimek le 1300 Švedov.

NEW YORK. — Ameriškega kapetana Ernesta Medino so postavili pred sodišče; obtožen je pokola civilnega prebivalstva v južnovietnamski vasi My Lai. Obtožnica ga bremeni, da je kriv smrti 102 vietnamskih civilistov. Če ga bo porota spoznala za krivega, utegne biti Medina obsojen na dosmrtni zapor. Vendar pa so že drugi procesi proti ameriškim vojakom, ki so v Vietnamu zakrivili vojne zločine, dovolj jasno pokazali, da za take primere navadno ni najti krivcev.

LONDON. — Kitajsko-britanski pogovori o povišanju diplomatskih predstavništev obeh držav na stopnjo veleposlaništev so zašli v slepo ulico. Sedaj imata Kitajska in Velika Britanija v Londonu oziroma v Pekingu samo odpravnika poslov. Pogovori so se zataknili zaradi tega, ker hoče Velika Britanija še naprej vzdrževati diplomatske stike tudi s Tajvanom (Formozo), kar bi v praksi pomenilo uradno priznanje obstoja dveh kitajskih držav.

NEW DELHI. — Indija vstopa v 25. leto neodvisnega razvoja. Ob obletnici proglasitve neodvisnosti so bile številne slavnosti, največja v New Delhiju, kjer je predsednica indijske vlade Indira Gandhi govorila z zidov „Rdeče trdnjave", s katere je Nehru leta 1947 proglasil neodvisnost države. Indira Gandhi je v svojem govoru poudarila, da se svet spreminja in skupaj z njim gre tudi Indija skozi dinamične družbene in gospodarske spremembe. Slovesnosti, na kateri se je zbralo več sto tisoč ljudi, se je udeležil tudi ameriški senator Edward Kennedy, ki na čelu misije ameriškega senata proučuje probleme beguncev na indijskem ozemlju.

KRANJ. — Letos julija so zabeležili najbolj živahen promet na Ljubelju, kjer so našteli v obeh smereh 1,059.648 potnikov in 343.636 motornih vozil. V Podkorenu je prekoračilo mejo 646.715 oseb in 263.510 motornih vozil, v Ratečah 222.880 potnikov in 85.120 vozil, na Jezerskem pa 30 tisoč 454 ljudi ter 8.657 vozil. Na železniškem mejnem prehodu na Jesenicah se je peljalo preko meje 385.898 ljudi, medtem ko je mednarodni potniški promet na letališču Brnik zabeležil 13.796 potnikov in 224 letal.

ZAGREB. — V Mariji Bistrici, majhni vasi blizu Zagreba, je bil prejšnji teden 13. mednarodni marijanski kongres, na katerem so razpravljali o temi „Mati božja in sodobni svet". Kongresa se je kot osebni zastopnik papeža udeležil kardinal Šeper, bivši zagrebški nadškof; navzoči pa so bili tudi predstavniki pravoslavne, evangelistične, baptistične in drugih verskih skupnosti v Jugoslaviji. Večjo skupino gradiščanskih Hrvatov je vodil škof dr. Laszlo.

BAHREIN. — Otok Bahrein v Perzijskem zalivu je zdaj tudi formalno prekinil zveze z Veliko Britanijo ter postal suverena država. Guverner Bahreina Isa Al Kalifa in britanski predstavnik Geoffery Arthur sta izmenjala noti, ki razpravljata pogodbo med obema državama iz prejšnjega stoletja, nato pa podpisala novo pogodbo o prijateljstvu.

Partizanski invalidski pevski zbor

bo spet gostoval na Koroškem

Na povabilo Zveze koroških partizanov bo znani Partizanski invalidski pevski zbor iz Ljubljane spet gostoval na Koroškem ter pod vodstvom svojega dirigenta prof. Radovana Gobca sodeloval na tovariškem srečanju, ki bo v nedeljo 19. septembra popoldne v Selah.

Ob tej priložnosti bo zbor priredil tudi dva koncerta, in sicer v soboto 18. septembra zvečer v Ločah ob Baškem jezeru in v nedeljo 19. septembra dopoldne v Pliberku.

Že zdaj opozarjamo na te prireditve, o katerih bomo podrobneje še poročali.

KULTURNE DROBTINE

● **V začetku avgusta letos je bilo v Avstriji prijavljenih 1,536.169 televizorjev. Samo v prvem polletju 1971 je bilo prijavljenih 170.206 novih TV-sprejemnikov. Pa tudi število prijavljenih radijskih sprejemnikov se je spet nekoliko povečalo, medtem ko je v zadnjih letih celo nazadovalo. Konec letošnjega julija je število prijavljenih radijskih sprejemnikov znašalo 2,145.364, leta 1969 jih je bilo 2,042.144 in lani 2,023.584. V prvem polletju 1971 je bilo prijavljenih okroglo 119.000 novih radijskih sprejemnikov.**

● **Z dvema nastopoma v ljubljanski hali Tivoli, kjer se je vsak večer zbralo okoli 7000 gledalcev, je sovjetski folklorni ansambel „Berjožka" zabeležil edinstven uspeh v okviru letošnjih poletnih kulturnih prireditev Ljubljanskega festivala. Skoraj sto članov obsegajoči ansambel je v Ljubljano prišel z gostovanja po Južni Ameriki.**

● **Pri ministrstvu za pouk in umetnost na Dunaju je bil osnovan poseben študentski sosvet, preko katerega bodo tudi študentje lahko posredovali ministru svoje želje in predloge, kakor so doslej imeli možnost že starši in učitelji. študentski sosvet je bil osnovan na zahtevo raznih mladinskih organizacij, k prvi seji pa ga namerava minister Gratz povabiti že letos jeseni.**

● **V septembru in oktobru bodo v Veliki Britaniji, Belgiji in Zahodni Nemčiji odprli razstave, na katerih bodo prikazali več stoletij stare umetnine, ki so last japonske cesarske družine. Ob tej priložnosti bosta cesar Hirohito in cesarica Nagako obiskala več evropskih držav.**

KARDELJ V NEMŠČINI:

„Razvoj slovenskega narodnega vprašanja"

v prevodu Janka Messnerja izšel na Dunaju

Pri dunajski založbi „Europa Verlag" je pred nedavnim izšel nemški prevod Kardeljeve knjige „Razvoj slovenskega narodnega vprašanja". Prevod je oskrbel Janko Messner, sicer pa je dunajska založba izdala knjigo v sodelovanju z Državno založbo Slovenije. Naslov nemške izdaje se glasi „Vierteilung — Nationale Frage der Slowenen"; knjiga je izšla v zbirki Europäische Perspektiven, s katero želi založba služiti dialogu med predstavniki različnih narodov ter „podirati zidove, ki jih je danes moderno graditi".

V posebnem uvodu, ki ga je napisal Edvard Kardelj za nemško izdajo, poudarja, da gre za angažirano knjigo, ne pa za pozitivistično pisano politično zgodovino. Hkrati avtor opozarja nemškega bralca na to, da nikakor ne gre za kakršenkoli nacionalizem, ki bi ga vodil pri pisanju te knjige v usodnih časih za Slovence, to je tik pred drugo svetovno vojno (prvo izdajo je Kardelj objavil pred drugo svetovno vojno, in sicer pod psevdonimom Sperans — op. ured.). Ko povezuje razvoj družbenega življenja Slovencev z dogajanjem v območju, ki mu danes pripadata Avstrija in Nemčija, pravi Kardelj, da je v tem smislu preteklost slovenskega ljudstva tudi del zgodovine avstrijskega in nemškega naroda. „Čeprav je to delo hotelo služiti obrambi posebnosti slovenskega naroda, njegovemu daljnemu obstanku in svobodni bodočnosti, pa vendarle ni pisano z nacionalističnega vidika. Nasprotno, ko sem pisal to razpravo, sem bil prav tako globoko prepričan, kot sem danes, da nacionalizem v svobodni Evropi ni samo preživela ideologija, marveč tudi izredno nevarno breme za ljudstva, ki gledajo v prihodnost z nacionalistično pristranostjo."

Z nemškim prevodom Kardeljeve knjige se prvič vključuje v širši kulturni in duhovni prostor zgodovinski in sodobni oris slovenskega naroda, enega najmanjših v Evropi. Knjiga bo gotovo prispevala k boljšemu spoznavanju in preko tega tudi razumevanju zgodovinskega razvoja in današnje problematike slovenskega narodnega vprašanja. S tem pa bo izpolnjevala tudi vlogo, ki jo namenja svojim izdajam dunajska založba, ki izdaja knjige, s katerimi skuša odpreti dialog zastopnikov različnih nazorov, s čemer naj bi prispevali svoj delež k utrjevanju evropske skupnosti, predvsem pa evropskega humanizma.

Forma viva pri Portorožu

Že 11. mednarodni simpozij

Na Seči pri Portorožu se je minulo nedeljo začel letošnji mednarodni simpozij kiparjev „Forma viva", ki je že enajsta tovrstna manifestacija srečanja in sodelovanja umetnikov iz najrazličnejših delov sveta. Simpozij bo trajal dva meseca, sodeluje pa letos pet kiparjev, in sicer Akio Sakai, Hišo Suzuki, Geofferey Smedley, Josef Jankovič in Ante Jakič, ki bodo Formo vivo poplemenitili in obogatili z novimi umetninami.

V tem času bo namreč pet kiparjev izklesalo pet novih skulptur, ki bodo popestrile že zdaj izredno bogat in edinstven naravni park na Seči. Za posebno zanimivost letošnjega simpozija pa namerava poskrbeti japonski kipar Hišo Suzuki, ki bo ustvaril verjetno največjo skulpturo na Formi vivi.

Seveda pa glavni cilj teh zdaj že tradicionalnih srečanj ni pridobitev novih umetnin, marveč je Forma viva pomembna zlasti zato, ker se na tem simpoziju srečajo kiparji iz različnih koncev sveta, ki med seboj izmenjajo izkušnje in iščejo skupni jezik za medsebojno sporazumevanje. Tako Forma viva mimo tega, da pospešuje umetniško ustvarjalnost, bistveno prispeva tudi k medsebojnemu spoznavanju pripadnikov različnih narodov, torej k sporazumevanju in prijateljskemu sožitju ljudi ne glede na jezik ali barvo kože.

V tem oziru je tudi mednarodni kiparski simpozij na Seči pri Portorožu opravil že pomembno nalogo ter se uspešno uvrstil med druge sorodne manifestacije, ki jih iz leta v leto prirejajo v raznih deželah. Saj končno ima za seboj že bogato desetletno tradicijo ter je Forma viva na Seči pri Portorožu danes nedvomno že širok mednarodni pojem.

Pasti in zakonitosti potujčevanja

Nasilje nad narodnimi manjšinami je napad na dostojanstvo človeka

Oktobra lani so glasniki šovinistično spačenega nemštva na Koroškem obsodili tamkajšnji slovenski življ na smrt. Kmalu zatem so podobni glasniki v Gradcu in v Italiji razgrnili svoje načrte o razkosanju slovenske zemlje. To so storili v zmotnem mišljenju da se Jugoslavija maje in da je prišel njihov čas.

Razglasili so tisto, kar se raznim politikom še ni zdelo godno, da bi razkrili. Razumljivo je, da slovenska javnost ni mogla ostati neprizadeta. Bilo je, kot da se je zdramila iz usodnega sna slepil, da je varnost svobodnega dela zagotovljena za vse čase. Prebujenja ni nihče zaukazal. Ko je prišlo do znanega poziva Socialistične zveze, ki je vabil k večjemu navezovanju stikov z zamejci, so ga enotno pozdravili ljudje najrazličnejših nazorov. Zganili so se posamezniki, organizacije, nekatera občila itd.

Vse to prebujanje pa se ni danilo zgolj zato, ker je postalo jasno, da ni ogrožen narodni obstoj le v zamejstvu, ampak zaradi tujih poželenj tudi pri nas; temveč še bolj zato, ker smo se zavedli, da pomenita potujčevanje in nasilje napad na dostojanstvo človeka. Prav zato nam dogodki narekujejo, da zaradi načrtovanja svojega prihodnjega ravnanja bolje spoznamo razne socialne in psihološke zakonitosti raznarodovanja.

SPLOŠNI POJAVI

Z omenjenimi zakonitostmi večinoma nismo seznanjeni. Na dogodke v našem zamejstvu gledamo kot na nekaj enkratnega in ne vemo, da je mogoče podobne zakonitosti srečati povsod tam, kjer skuša en narod gospodovati nad drugim in ga uničiti. Oziroma še bolje: kjer skuša resničnim narodnim interesom odtujena šovinistična miselnost, ki se razrodi v enem narodu, zatreti tujo narodnost. Zato nikoli ni prav kriviti kakega naroda, pa čeprav še tako slepo sledi svojim izkoreninjenim voditeljem. Pa tudi ni prav, če se mi sami prepuščamo malodušju in črnogledosti, misleč, da so nekatere značilnosti, ki jih včasih opažamo pri sebi, tipično slovenske. Prav take značilnosti namreč srečamo pri drugih narodih ali manjšinah, ki jih je trla podobna usoda.

Podložnost, hlapčevanje, pretirana previdnost, občutje manjvrednosti itd. niso nikaka slovenska značilnost, temveč le vzorec, ki je sprva obranjal, kasneje pa je postal zaveznik potujčevanja. Zato je zdaj zadnji čas, da se otresemo še poslednjih ostankov tega nam tolikokrat znova vsiljenega ravnanja, ki torej nikakor ni kaka slovenska posebnost. Podobno ravnajo Nemci v Alzaciji in Loreni, podobno Francozi v Aosti in podobno celo mnogi Tirolci v Italiji.

POSLEDICE DOLGEGA IZOLIRANJA

Pri nas tudi še dokajkrat slišimo modrovanja, da so zamejci že tako obsojeni na smrt in da konec koncev ne zaslužijo več nobene pozornosti, saj so slabi, razdrobljeni in sprti med seboj. Ko tako modrujemo, pa ne vemo, da to ni nikakršna slabost tamkajšnjega naroda, ampak posledica dolgotrajnega zatiranja, ki je oblikovala nekatere, nikakor pa ne vse zamejce. Zaradi izrednega pritiska večine pri njih običajna sprostitev navzven ni bila mogoča, pa se je zato sproščala navznoter: odtod toliko več neenotnosti, prepirov itd. Seveda ne kaže zato obsojati zamejcev, temveč miselnost in oblast, ki jih utesnjuje. Krivcev za spore torej ne kaže iskati v značaju tega ali onega, ampak v okoliščinah, v katerih skupnost živi.

Narodno zatiranje ustvarja posebno ozračje, v katerem posamezniki ravnajo skladno z njim, ne da bi se tega vedno zavedali. Zato ni prav, če kakega medlega sonarodnjaka preveč ostro obsodimo; je pa prav, če storimo vse, da bi ga prebudili, da se znebi vsiljenega podložništva. K takemu podložništvu sodi npr. tudi politika preveč previdnih in usmiljenih zahtev, ki izvira iz bojazni, da bi sicer razsrdili „cesarja". Tako je npr. tudi nenehno zatrjevanje zvestobe tuji državi; namesto da bi jasno povedali, da je zvestoba vezana na dosledno in popolno izpolnjevanje obveznosti, ki ne izvirajo samo iz raznih državnih pogodb in mednarodnih deklaracij o pravicah človeka, ampak še veliko globljih naravnih zakonitosti. Dolgo tega pa vdanostne izjave tako nič ne pomagajo: Slovenec nenehno sliši, da je izdajalec, titoist, separatist . . .

ASIMILACIJA

Pojave v zamejstvu moramo vsekakor označiti za narodno zatiranje, čeprav je res, da so v službi tega zatiranja tudi naravni asimilacijski tokovi. Toda te nenasilne asimilacije bi sploh ne bilo, če bi že poprej ne bile ustvarjene razmere, ki to omogočajo. Marsikaj, kar zdaj zori, sta zasejala Hitler in Mussolini pa še številni drugi velikoitalijanski in velikonemški duhovi pred njima, ki so širom po slovenski zemlji naseljevali in utrjevali tuja mestna naselitvena jedra, ki so pozneje z industrializacijo hkrati postala jedra potujčevanja. Nimajo torej prav tisti, ki se nekako vdajajo v usodo, meneč, da gre v zamejstvu pač za dogajanje, ko urbanizacija ruši stare oblike podobno kot povsod drugod po svetu.

(Dalje na 4. strani)

TONE SVETINA 84

UKANA

DRUGA KNJIGA

Velel je, naj ga zapeljejo pred poveljstvo. Roka mu je visela na ruti in njegovi ljudje so ga kot ranjenca sprejeli s strahom in spoštovanjem hkrati. Vzvišeno je spregovoril nekaj besed in se telefonično javil generalu.

Čez nekaj hipov je z one strani žice zaslišal generalov rezki in odločni glas, ki je po njegovem pozdravu postal nenavadno topel, tako da se je Wolf kar oddahnil. General mu je dejal, naj nemudoma pride k njemu. Pogrešal me je, ta prevejani lopov, si je mislil. Nikogar nima, ki bi ga znal poslušati.

Z nenavadno prijaznim, vendar nekoliko porogljivim smehljajem ga je general sprejel pri vratih svoje velike, razburljivo hladne sobe, katere strop je bil dal pred kratkim prevleči s temno krvavo barvo. Krepko mu je stisnil roko in se zasmejal; še prej je seveda zaprl težko oblazinjena vrata tik pred nosom vedno radovednega adjutanta.

„Vesel sem, da vas vidim, Helmut, čeprav obvezanega, shujšanega in ostrašenega, vendar še živega," se je ponorčeval in ga zvedavo ogledoval od nog do glave.

Sedla sta v usnjena fotelja, potem je general poklical z zvoncem adjutanta in velel prinesti kavo in pijačo.

General je vzneseno spregovoril:

„Prebral sem vaše ganljivo poročilo. Priznam vam, da je kljub romantičnim odtenkom, brez katerih ne morete shajati, najboljše od vsega, kar so mi poročali. Prav zaradi vašega strahu sem dodal napadajočim enotam še policijski bataljon. Bodite brez skrbi, ne bom vam poslal računa, čeprav bi bila ta poteza odveč. Naj si razmigajo kolena. Vojak je za to, da se bojuje, sicer otrdi in se poleni, ali ne, moj dragi Helmut?"

„Da, gospod general . . .da, gospod general," je v presledkih ponavljal Wolf. Ko je general premolknil, je spregovoril:

„V idrijskem kotlu se ne bodo polenili, gospod general, jamčim vam. Zapomnili si ga bodo za vse življenje, kakor si ga bom jaz. Ne mislite, da pretiravam, če vam povem, da je tista luknja preddverje pekla." Potem mu je s pisateljskim talentom opisal vse, česar ni bilo v poročilu. Prepričljivo je govoril in se sprehajal z očmi po generalovem zagorelem obrazu. Medtem je pridobil nekaj novih gub, še več pa se mu jih je nabralo v duši, je zlobno pomislil. Wolf je s pripovedovanjem zdramil generalovo radovednost in spodbodel, da ga je vprašal:

„Saj res! Zelo me zanimajo vaše osebne izkušnje. Imeli ste priložnost mnogo videti in slišati, pa tudi sami ste izkusili boj v novih oblikah. Kako vam je všeč moja taktika in strategija?"

„Ne bi se vam rad laskal. Kar je res, je res: presenetljiva taktika, razbili ste jih na sto kosov. Vse se je razsulo po gorovju. Niti strel ni padel na nas v koloni. Kakšna ironija, pred dnevi pa smo bili obkoljeni . . . Rešili ste vražje težavno situacijo z minimalno porabo sil. Če pomislim, da se je prvikrat zbralo okoli nas šest brigad pod organiziranim vodstvom in z jasnim ciljem . . . Partizanska vojna je verjetno najbolj kruta in intelektualno najzahtevnejša vojna. Vsekakor je za voditelja mnogo težja od konvencionalne fronte, kjer se bijejo regularne armade z regularnimi sredstvi."

„Veseli me, da to ugotavljate vi, ki vam vojno pravo ni poklic. To pomeni, da znate misliti."

Wolf je v dušku zlil vase kozarec konjaka in pogumno nadaljeval:

„Čudim se, gospod general, kako vodite ta komplicirani mehanizem vojskovanja, politike in propagande, in to v zaledju fronte ter na območju, kjer lahko jutri pričakujemo invazijo. Prepričan sem, da v vsem rajhu ni strokovnjaka, ki bi vedel več o totalni partizanski vojni kot osebno vi, gospod general. Potem ko sem bil ranjen in sem imel časa na pretek, sem o tem razmišljal s povsem teoretičnih gledišč."

„Hvala za priznanje, gospod major. O tem sem osebno prepričan," se je zravnal general in se sprehodil po sobi. Njegova ohola samozavest se je še bolj razkošatila. Takoj je segel v škatlo, rekoč: „Tu imate cigaro. Prižgiva." Potem je nadaljeval:

„Tega bi se lahko zavedali naši v Berlinu. Jaz vodim partizansko vojno na civiliziranem območju Srednje Evrope, vojno proti pametnim, premetenim ljudem, delno že na ozemlju samega rajha. To je nekaj drugega, kot boriti se daleč na Balkanu, na Poljskem ali v Belorusiji, kjer imaš povsem proste roke, medtem ko imaš tukaj zvezane. Med nama rečeno, naš generalštab po izkušnjah na zahodu na to ni bil pripravljen. Slišal sem nekaj resnih generalštabnih razprav, ki so opredeljevale partizansko vojno kot neumnost, ki je že iz mode. Zato v vojnem pravu — ne glede na to, ali se ga držimo ali ne — te vrste vojna ni priznana."

Wolf si je drznil oporekati:

„Ali se vam ne zdi logično, da bi imeli premagani

Obvestilo

ZVEZE SLOVENSKIH IZSELJENCEV

Zveza slovenskih izseljencev bo imela v nedeljo 29. avgusta 1971 s pričetkom ob 14.30 uri pri Voglu (Piceju) v Št. Primožu svoj redni občni zbor, povezan s tradicionalnim družabnim srečanjem, ki ga bosta obogatila pevski zbor SPD „Danica" iz Št. Vida v Podjuni pod vodstvom Hanzija Kežarja ter inštrumentalni ansambel „Fantje izpod Obirja" iz Železne Kaple.

Vsakoletni občni zbor Zveze slovenskih izseljencev je tradicionalno srečanje bivših pregnancev, da obudijo spomin na skupno trpljenje v najhujših dneh našega naroda ter obnovijo prisego, ki so si jo dali v pregnanstvu: Ohraniti hočejo živo izseljeniško zavest in jo posredovati mladini, da bo tudi ona ostala zvesta idealom, za katere so bili njeni starši pripravljeni doprinesti največje žrtve — zvesta narodu in materini besedi.

Letos obhaja Zveza slovenskih izseljencev svoj srebrni jubilej ter vabi vse bivše izseljence, da se s svojimi družinami in prijatelji udeležijo občnega zbora, ki naj bo izraz žive izseljeniške zavesti, manifestacija nezlomljive življenjske sile slovenskega ljudstva na Koroškem.

Zveza slovenskih izseljencev

Janko Oitzl - petindevetdesetletnik

Le malo je takih, ki doživijo tako visoko starost. Janko Oitzl s Polane pri Bistrici v Rožu je te dni v krogu svoje družine obhajal svoj petindevetdeseti življenjski jubilej in s tem tudi nad devet desetletij težkega, a plodnega življenja.

Čeprav življenje Janka Oitzla ni bilo postlano z rožami, je s svojo trdno voljo in odločnostjo vedno spet našel pot iz težav, s katerimi se je srečaval. Že kot otrok je občutil trdo roko usode; star komaj nekaj nad dve leti je izgubil mater, s 16 leti pa še očeta. Zato je že kot mlad fant moral prijeti za delo. Izučil se je mizarske obrti in tedaj prepotoval domačo in sosednje dežele in tako izpopolnil svoje strokovno znanje. Pri tem pa je vedno spet občutil krivice delovnega človeka v tistem času. To je oblikovalo njegov kleni značaj, postal je borec za dosego pravice zapostavljenega človeka.

To svojo odločnost je zastopal tudi kot Slovenec, ki je še posebej občutil krivico in zapostavljanje. Toda to ga ni odvrnilo od njegovega trdnega značaja, nasprotno, še bolj je izoblikovalo njegovo osebnost v neumornega borca za tiste človeške ideale, o katerih je pisal naš veliki pesnik Prešeren, da bo lepo na svetu šele takrat, ko rojak prost bo vsak in ne vrag, le sosed bo mejak . . .

Tako gledanje je naš jubilant imel tudi v svojem poznejšem poklicu kot orožnik, vendar je prav zaradi tega doživel še večje ponižanje. Po 30 službenih letih je bil brez pokojnine vržen iz službe in odvzeto mu je bilo avstrijsko državljanstvo. Svojo družino je moral preživljati na mali kmetiji, kajti njegove prošnje za zasluženo pokojnino so vedno spet bile odbite. To je le mali utrinek s trnove življenjske poti našega jubilanta, ki je kljub velikim socialnim stiskam in zapostavljanju ostal zaveden Slovenec, saj je bil vnet prosvetaš in narodni delavec. Posebno pa ga poznamo kot dolgoletnega dopisnika najprej v „Koroškem Slovencu" in pozneje v „Slovenskem vestniku". Njegove prispevke o kulturnem delu in življenju koroških Slovencev v Rožu smo radi prebirali.

Ob visokem življenjskem jubileju Janku Oitzlu iskreno čestitamo in želimo, da bi še dolgo ostal med nami.

PEVCI SPD „DANICA" OBISKALI BERGOVO RAZSTAVO V SLOVENJEM GRADCU

Retrospektivna razstava koroškega slikarja Wernerja Berga v Slovenjem Gradcu gre proti kraju. S to razstavo je slikar doživel izredno lep uspeh, saj jo je, kot poročajo iz Slovenjega Gradca, obiskalo okoli deset tisoč ljudi, med njimi tudi najvišji predstavniki političnega in kulturnega življenja SR Slovenije.

Bergovo razstavo v Slovenjem Gradcu je obiskalo tudi precej koroških Slovencev. Tako so organizirali ogled razstave slovenski učitelji, zatem Slovensko prosvetno društvo „Bisernica" v Celovcu, minulo nedeljo pa so Bergovo razstavo obiskali tudi pevci Slovenskega prosvetnega društva „Danica" v Št. Vidu v Podjuni, kar je slikarja posebno razveselilo, ker so nekateri pevci neposredni sosedi njegove domačije, torej iz okolice, ki jo umetnik upodablja.

Šentvidske pevce je umetnik sam vodil skozi razstavo, kar je za udeležence tega obiska bilo še posebno doživetje. Pevci so prof. Bergu v zahvalo za razlago slik in s tem tudi njegovega umetniškega dela pod vodstvom zborovodje Hanzeja Kežarja zapeli nekaj pesmi. Tega kratkega kulturnega sporeda naših pevcev pa so razumljivo bili deležni tudi ostali obiskovalci razstave tega dne, ki jih prav zaradi navzočnosti umetnika ni bilo malo.

Šentvidske pevce je pozdravil tudi ravnatelj Umetnostnega paviljona v Slovenjem Gradcu prof. Karel Pečko.

Mladinci danske manjšine na obisku na Koroškem

Te dni se je na Koroškem mudila skupina mladincev danske manjšine v Nemčiji. Na Koroško so prišli na povabilo sekretarja mladinske sekcije FUEF Filipa Warascha.

Namen obiska mladih predstavnikov na Koroškem je bil, da se seznanijo z življenjem koroških Slovencev ter njihovim prizadevanjem za dosego narodnostnih pravic, ki jim gredo po členu 7 državne pogodbe. Med njihovim bivanjem na Koroškem so obiskali razne kulturne znamenitosti ter kraje, kjer živijo Slovenci. Obiskali pa so tudi predstavnike slovenskih organizacij na Koroškem.

Tako so minuli ponedeljek obiskali sedež Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, kjer so jih sprejeli predsednik ZSO dr. Franci Zwitter ter predstavniki Slovenske prosvetne zveze. Predsednik dr. Zwitter je mlade goste seznanil s strukturo Zveze slovenskih organizacij ter njenih včlanjenih organizacij. Nato se je razvila diskusija, v kateri so pripadniki danske narodne skupnosti v Nemčiji predsedniku ZSO zastavili vrsto zanimivih vprašanj, med drugim glede sodelovanja z Narodnim svetom koroških Slovencev ter političnimi strankami v Avstriji. Goste pa je tudi zanimalo, kako se organizacije vključene v ZSO, vzdržujejo, od kje dobivajo podporo in če njihovo delo podpira tudi deželna oziroma zvezna vlada. Razumljivo pa je, da je tudi s strani predstavnikov naših organizacij bilo postavljenih več vprašanj, ki so se nanašala na življenje danske manjšine v Nemčiji. Po razgovoru je predsednik ZSO goste povabil na kosilo, kjer so v sproščenem pogovoru izmenjavali izkušnje, ki zadevajo obe narodni skupnosti.

Mladi Danci iz Nemčije so za časa svojega bivanja na Koroškem stanovali v prostorih Dijaškega doma Slovenskega šolskega društva v Celovcu. Na njihovih potovanjih po Koroški jih je spremljal učiteljiščnik Sablačan.

Tuce pri Radišah

Pred nedavnim je pri Boštjanu v Tucah zavladala globoka žalost, umrl je namreč oče Nužej Hribernig, ki je podlegel hudi bolezni. Ko smo rajnega Boštjanovega očeta 4. avgusta pospremili na njegovi zadnji poti, je velika množica žalnih gostov pokazala, kako je bil pokojnik priljubljen in spoštovan doma in v daljnji soseščini. Domači pevci so se od Boštjanovega očeta na domu in ob odprtem grobu poslovili s pesmimi žalostinkami. Pogrebne svečanosti je opravil župnik Cvetko, ki je orisal življenjsko pot pokojnika, mašo zadušnico je daroval župnik Isop, v imenu Zveze slovenskih izseljencev pa se je poslovil Janko Tolmajer.

Rajni je bil zvest član naše narodne skupnosti in tudi njegova družina je zaradi zvestobe do svojega naroda morala v izgnanstvo, on sam pa na fronto. Tako je Nužej Hribernig s svojo družino okusil grozote nacistične dobe. Po osvoboditvi se je družina vrnila na svoj dom, ki pa je bil opustošen. Morali so začeti znova in veliko truda in znoja je bilo potrebno, da so dom spet uredili. Zgradili so novo hišo in gospodarska poslopja. To je za Boštjanovega očeta pomenilo veliko skrbi in težav, kljub temu pa je vedno našel čas tudi za naše narodno delo.

V zadnjem času je rajni Boštjan vedno bolj bolehal, dokler ga ni strla težka bolezen, Na domačem pokopališču je našel svoj zadnji počitek. Vsem, ki smo ga poznali, bo ostal za zgled narodno zavednega in poštenega moža. Ohranili ga bomo v trajnem spominu. Žalujoči družini in sorodnikom pa izražamo naše sožalje.

Št. Jakob v Rožu

Svojčas smo poročali, da v Št. Jakobu v Rožu nameravajo graditi počitniško vas. Tokrat lahko dodamo, da je projekt takorekoč že izdelan in da bodo, če ne bodo nastopile kake nepredvidene težave, z gradnjo pričeli v jeseni prihodnjega leta. Prvotno je bilo sporočeno, da to vas namerava graditi nemška družba; zdaj pa se je izkazalo, da gre za neko avstrijsko družbo.

Gradnja počitniške vasi bo na razvoj turizma v Št. Jakobu v Rožu vplivala pozitivno, ne nazadnje tudi zaradi tega, ker bo odpravljeno sedanje pomanjkanje gostinskih obratov v tem kraju.

Pasti in zakonitosti . . .

(Nadaljevanje s 3. strani)

Gre za zorenje plodov, katerih kal je v dejavnosti Habsburgov, nacizma in fašizma, ko je vsak po svoje skušal odpravljati naš narod, eden, da bi se dokopal do morja, drugi, da bi prišel na Balkan.

Prav pa je, menim, da tu še enkrat poudarimo, da je treba razlikovati med narodi in med njihovimi izrojenimi voditelji, ki so jih vpregli v voz zatiranja drugih. Saj so vendar taka izrojena hotenja in ravnanja v škodo ne le zatiranim, ampak predvsem tudi njihovim lastnim narodom, katerih moralni lik in trdnost se s tem drobi. Zlo, o katerem govorimo, se lahko porodi v vsakem narodu, zato bi bilo povsem neupravičeno, če bi Nemcem ali Italijanom pripisovali kaj hujšega kot komu drugemu. Vzemimo samo dva primera: angleški kolonizatorji so na Tasmaniji kot pse in za zabavo iztrebili tamkajšnje prebivalstvo! Zadnji domačin je umrl leta 1876 . . . Zahodnopakistanski kolonizatorji so nedavno pobili 250.000 Bengalcev, skoraj 6 milijonov pa jih je pred njimi pobegnilo v Indijo.

Res pa je seveda, da moramo ves naš odpor proti zatiranju, kolonializmu in socialnemu ter narodnemu preganjanju in razlikovanju uresničevati najprej v podpori lastnemu človeku. Zato se moramo ukvarjati predvsem z nemškim in italijanskim kolonializmom.

Pleme Masai v Afriki pozna tale rek: „Ne popravljaj ograje drugega, dokler nisi poskrbel za svojo!"

Dr. Julij Zalokar
(Večer, Maribor)

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UK

narodi pravico do vstaje in uporov, saj je zgodovina polna takih primerov."

„Nimate prav, gospod major. Samoobramba vsega prebivalstva pomeni vrnitev v barbarstvo, v vojno proti vsemu. To, kar se godi na Balkanu, je kaos. Mi ne priznavamo te pravice, kar nam daje proste roke. V današnjem svetu, ko se je človeški duh že usmradil od demokracije, se vsaka ljudska vojna nujno spremeni v komunistično revolucijo. To je noro . . . To mi leži na plečih kakor skala, pod katero klecam. Vse je zakamuflirano. Ne veš, komu bi zaupal, vse se pretvarja, laže, vse je čedalje bolj izprijeno, od sovražnika do naših ljudi, vse, vse . . .," je začel kritizirati general in si nalil konjaka.

„Prav imate. Ne glede na to, kaj si mislijo, imamo pravo vojno vseh proti vsem, kjer je osnovni problem spoznati sovražnika. Prikrivanje je postalo bistvo vojskovanja vseh oblik — fizičnega in psihološkega, individualnega in množičnega uničevanja. Vse je prekleto podobno džungli ali morskemu dnu, kjer se vse pretvarja, skriva in prilagaja, z barvo in obliko, da lahko žre in obstaja."

General se je Wolfu prijazno nasmehnil in dodal:

„Tudi to je krvavo res in gorje vsakemu, ki tega ne razume. Maska je univerzalno sredstvo bojnih sil, vojske in vojaka. Sicer pa je pretvarjanje globoko ukoreninjeno v naši pranaravi, ždi nam v podzavesti, je merilo moči posameznika ali naroda v spopadu. Sedaj vam bom povedal jedro mojega odnosa, ki ga niti naši ne razumejo, vsaj tisti ne, ki pravijo, da sem krut, surov in brez srca.

Morda imajo prav, ne vedo pa, zakaj sem takšen. V vojni ne stoji osebnost nasproti osebnosti, temveč samo sila nasproti sili. Če bi bilo uničevanje osebno, bi se vojna ustavila pred moralnimi predsodki. Kdo bi ubil očeta z otroki, kot jih imam jaz, prepričan arijski človek, ki si je priskrbel potomstvo za kultiviranje sveta?"

Razkrinkan nasprotnik je predstavnik sile, ki nas uničuje, ki nam je napoti, ali obratno. Zato je tudi uboj v vojni deležen anonimnosti in ubijalec je čaščen, ne obsojen. Uboj osebnosti človek težko prenese. To nam dokazujejo že divjaška ljudstva. Maskiranje z bojnimi barvami, viteški ščit, uniforma in čelada — vse to spremeni človeka v delček sile in ga hkrati označi. Strašen je samo kot delček sile, kot posameznik je nepomemben.

Vidite, v tem je razlog, da ne priznavamo partizanov za vojsko, temveč za bando, ki je zunaj zakona in zunaj prava, kakor tudi, da za vohune in diverzante obstoji zakon smrti.

Če bi imeli opravka samo s partizansko vojsko, bi jo v nekaj bitkah zmleli v kašo. Tu pa imamo opravka z narodom, kjer je lahko vsak civilist z najnedolžnejšim obrazom, moški ali ženska, starec ali otrok, naš sovražnik. Vidite, zato tako visoko cenim delo varnostnih organov, ki za odkrivanje sovražnika in dosego ciljev ne izbirajo sredstev."

Zdaj se je Wolf kar topil od dvorljivosti in zadovoljno puhal oblake dima.

„Ta misel je res imenitna. Lahko bi jo raztolmačili našim oficirjem."

„Zanje to ni važno, zanje mislimo mi. Mi smo glava in oni roke, zato naj le vestno izvajajo zakone totalne vojne, kot je ukazal führer. Za vas je drugače. Človek vašega kova mora misliti vsestransko."

„Tako je," je pribil major in dodal: „Proglasitev totalne vojne je znak naše moči in poguma pred svetom. V bistvu pa to ne pomeni nič drugega, kakor strgati masko laži in hinavščine z obstoječe prakse. Taka vojna je prav tako naravna, kruta in brezobzirna kakor samo življenje, kjer gre samo za to, kdo bo koga in kako. In tudi med nami gre zgolj za to, kdo bo žel in nosil lovorike zmage," je Wolf smelo razvil svojo misel.

Generalu so se zabliskale oči in zasmejal se je:

„Helmut, vi ste nepoboljšljiv ekstremist. To, kar govorite, je greh. Radi greste predaleč. Mi ne priznavamo tega zakona, čeprav imamo z njim opraviti. Politično nam škoduje, ker ruši solidarnost in enotnost. Svarim vas, ne hodite na pomladanski led. Vi, ki se ukvarjate z razkrivanjem in ugonabljanjem sovražnika, kar je redkim dano, bodite bolj previdni v besedah, če že v dejanjih niste, kar bi bilo še bolj nevarno. Upam, da mi ne boste zamerili, ker sem odkrit. Odkar vas ni bilo, so vaše dividende na borzi odločujočih občutno padle. Ne bi vas rad vznemirjal kot ranjenca; kot prijatelja, s katerim lahko izmenjavam misli, pa vas moram posvariti. Občudujem drzne, pomilujem pa predrzne, ker je predrznost znak oholosti, podcenjevanje nevarnosti."

Wolf je skušal ostati miren, radovednost pa ga je podžigala kot otroka, ki ne ve, česa ga obtožujejo:

„Ne vem, zakaj jim grem tako v nos. Čim več tvegam, tem manj sem vreden."

„Sumljivo je, ker tvegate preveč. Vaš pogum je nenormalen. Ali ne razumete? Veste, ljudje vedno najdejo dovolj moči, da napihujejo tuje slabosti, medtem so jim lastne deveta briga. Strankini ljudje v policiji ne doumejo, zakaj se sami izpostavljate. Ne gre jim v glavo, da ste šli sami v levji brlog, čeprav ste šli z mojim pooblastilom. Vaše ravnanje se ne ujema s splošno prakso. Bojim se, da vas bo požrla zavist povprečnežev.

Vaši ljudje so odkrili stvari, ki vas obremenjujejo. Znano vam je, da vaša linija kljub našemu dobremu sodelovanju pelje mimo mene v Berlin. Izvedel sem samo toliko, da obstoje dokazi, da ste pri sredstvih za zavarovanje znatno prekoračili pooblastila. Govore celo o orožju in municiji, o izpustitvi ujetnikov, ki bi morali biti ustreljeni, in podobno."

Slovenska manjšina v Italiji

in teža predlaganega „slovenskega paketa“

Že vsa povojna leta se Slovenci v Italiji enako kot koroški Slovenci borijo za svoje narodne pravice, za enakopravnost, ki naj bi jim zagotovila obstoj in nadaljnji razvoj. O njihovem položaju, o njihovih težnjah in o njihovem boju smo v našem listu že pogosto poročali.

Tokrat ponatiskujemo iz slovenske ilustrirane revije „Tovariš“ pogovor, ki ga je predstavnik lista Ivo Vajgl imel s predsednikom Slovenske kulturno-gospodarske zveze v Trstu Borisom Racetom. Tudi v tem razgovoru v marsičem prihaja do izraza sorodnost med problematiko slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in v Avstriji.

Emilio Colombo bo prvi predsednik italijanske vlade, ki se bo srečal s predstavniki slovenske manjšine. Njegovi predhodniki so šestindvajset povojnih let pisma in resolucije metali v koš. Do sestanka v Rimu naj bi prišlo, kot je sporočil predsednik deželne vlade Furlanije-Julijske krajine dr. Alfredo Berzanti, v septembru, takoj po koncu parlamentarnih počitnic. „Veliki šmaren“ ali „ferragosto“, datum ko se v državi na škornju pričnejo kolektivno dopusti in postane vse drugo manj pomembno, je letos prekinil politično življenje v hipu, ko je bilo najbolj razburljivo in z največ neznankami, odkar so utemeljili levo-sredinsko vladno koalicijo. Nekateri politični opazovalci sodijo, da hodi vlada Emilia Colomba, z njo vred pa vsa formula, ki je zadnja leta pomagala vzdrževati ravnovesje v državi, po noževi konici.

Občinske volitve 13. junija so v nekaterih pokrajinah Italije pripeljale do nepričakovanega hudega zasuka v desno. Pričakujejo, da bo naslednji krog delnih občinskih volitev ob koncu novembra. Edino večje mesto, ki ga bo zajela volilna geometrija, bo Trst. Sem, v skrajni severovzhodni konec države, bodo uprte oči vse italijanske politične javnosti. Ali se bo tudi v Trstu tehtnica prevesila v prid desnici? Kaj bi takšna sprememba prinesla naši manjšini v tržaški, goriški in videmski pokrajini in kakšne posledice bi imela na ozračje sodelovanja s sosedi, ki se je ustvarilo v zadnjih letih?

Vprašanje: *Tovariš Boris Race, vi ste predsednik slovenske Kulturno-gospodarske zveze, najbolj masovne nestrankarske organizacije, ki združuje zamejske Slovence. Zamisli o dokončni zakonski ureditvi položaja slovenske manjšine so v zadnjih nekaj mesecih doživele nekaj konkretizacij. Najprej sta poslanec KPI Albin Škerk in senator Paolo Sema predložila lani aprila osnutek zakona o pravni zaščiti slovenske narodnostne manjšine v Furlaniji-Julijski krajini, ki je že obredel del poti po parlamentarnih komisijah. Nekaj več kot leto dni zatem, 24. julija pa je odvetnik iz Gorice, poslanec socialistične stranke Loris Fortuna, predstavil javnosti svoj zakonski osnutek, ki ga je kot drugi sopredlagatelj podpisal tudi načelnik strankine parlamentarne skupine Bertholdi. To sta torej predloga za globalno zakonsko rešitev položaja manjšine, mimo tega pa je tudi skupina deželnih poslancev Social-proletarske partije (PSIUP) predložila maja letos parlamentu Furlanije-Julijske krajine osnutek zakona, ki naj bi uvedel v osnovne šole na jezično mešanih področjih fakultativno učenje slovenščine. Kaj sodite o teh pobudah?*

Odgovor: Oba predložena splošna zakona predstavljata na poti kodifikacije naše zaščite korak naprej. Skupna značilnost komunističnega in socialističnega osnutka zakona je poudarjena težnja o enakopravnosti. Osnutek Lorisa Fortune je mogoče nekoliko bolj konkreten, kar zadeva aktiven odnos italijanske države do zaščite naše manjšine predvsem na gospodarskem področju. Ker torej sodimo, da obe pobudi delujeta v isti smeri, ju podpiramo. Obenem pripravljamo tudi lastni osnutek ukrepov, ki naj bi Slovencem v Italiji zagotovili enakopravnost.“

PRISTOJNOST ZA REŠEVANJE PROBLEMOV PRENESTI BLIŽE

Vprašanje: *V preteklih nekaj letih so bila mnenja o tem, kakšno pot naj bi ubrali pri normativnem urejanju problemov manjšine, različna. Medtem ko so nekateri zagovarjali zamisel o splošnih zakonih, so drugi menili, da bi bilo bolje, če bi se posamezna vprašanja, ki zadevajo manjšino, obravnavala v ločenih manjših zakonih. Kot vidimo, še vedno zasledimo obe težnji v pristopu posameznih političnih strank k manjšinski problematiki. Na čem sloni predlog, ki ga pripravlja slovenska Kulturno-gospodarska zveza?*

Odgovor: Izhajamo iz postopka, ki je bil v rabi, ko je šlo za reševanje položaja nemške manjšine na Južnem Tirolskem. Predlagamo ustavni zakon, s katerim naj bi spremenili statut avtonomne dežele Furlanije-Julijske krajine in prenesli nanjo večji del pristojnosti za reševanje manjšinskih problemov. Stojimo na stališču, da morajo narodnostne manjšine v okviru Italije uživati v skladu s svojimi posebnostmi enake pravice.

Vprašanje: *Slovenska kulturno-gospodarska zveza ni stranka. Ali nameravate svoje predloge posredovati kateri izmed strank, ki bi jih prenesla v parlamentarni postopek?*

Odgovor: Naši predlogi bodo zgolj delež v razpravah o pobudah, ki že teko ali pa jih šele bodo sprožili. Poudarjam, da ne želimo blokirati akcije KPI oziroma socialistične stranke, ampak s konkretizacijo nekaterih zahtev pomagati, da bi bila dokončna zakonska rešitev čimbolj popolna.

Vprašanje: *Eden izmed argumentov, s katerim pobijajo poskuse, da bi istovetili probleme slovenske in nemške manjšine v Italiji, je številčnost. Koliko pripadnikov računate, da ima slovenska manjšina?*

Odgovor: Sodimo, da nas je okoli 120.000: 60.000 na Tržaškem, 20.000 na Goriškem, 2000 v Kanalski dolini in 38.000 v Benečiji.

Vprašanje: *Slišali smo poluradne napovedi, da bo v Italiji oktobra meseca splošno ljudsko štetje, ki naj bi na nekaterih področjih vključevalo tudi številčno ugotavljanje manjšine.*

Odgovor: Preštevanje pripadnikov manjšine ocenjujemo kot neumestno, torej stojimo na podobnem stališču kot pred desetimi leti ob zadnjem štetju. Slišali smo, da naj bi tako kot leta 1961 ugotavljali tudi tokrat manjšino samo v bolzanski in tržaški pokrajini. Naš negativni odnos do štetja izhaja iz dejstva, da še vedno niso bile odpravljene krivice, ki jih je utrpela manjšina v času fašizma. Še so v veljavi zakoni iz tistih časov, ki nas gospodarsko in politično diskriminirajo. Podoba o manjšini, ki bi jo torej dobili po štetju v tem trenutku, bi bila povsem popačena. Zaradi tega tudi vnaprej odrekamo verodostojnost rezultatom štetja in sodimo, da jih ne morejo uporabiti kot osnovo za kakršne koli ukrepe v zvezi z manjšino.

ZAPOSTAVLJANJE SLOVENSKEGA GOSPODARSTVA

Vprašanje: *Ali bi zakonska zaščita slovenske manjšine predstavljala za italijansko državo hudo finančno breme?*

Odgovor: Mislim, da bi manjšina s svojo poslovnostjo, ki bi se sprostila, v državno blagajno vrnila vse izdatke. Zaradi političnih pritiskov je bilo gospodarstvo Slovencev v Italiji nekaj desetletij v podrejenem položaju. Slovenskega podjetnika družba ni sprejela, če ni „postal“ Italijan. Prav zato smo izgubili številne poslovne ljudi — teoretike in praktike. Na Tržaškem je še vedno v veljavi fašistični zakon, ki ne samo da onemogoča investiranje jugoslovanskega kapitala, ampak duši tudi pobude, ki prihajajo iz vrst same manjšine. Živimo v edini italijanski pokrajini, kjer absurdne fašistične zakonodaje, naperjene proti manjšini in sodelovanju s sosednjo državo, še niso ukinili. Iz razprav v parlamentu tudi vemo, da je bila gospodarska dejavnost Slovencev še v zadnjih letih deležna posebne pozornosti italijanske policije.

Vprašanje: *Slovenska Benečija je še vedno področje, kjer naša manjšina ne uživa niti najosnovnejših svoboščin. Bolj kot kjerkoli drugje se tu pobude v prid Slovencem razvijajo po polževo počasi.*

Odgovor: Pred kratkim so desničarji uprizorili v Hlodiču izpad proti pevcem kulturnega društva „Rečan“ iz Ljes, ki ga vodi kaplan Rino Markič. Opozorili so nas na to, da so prav vsa protislovja v Benečiji še vedno živa. Zakonska osnutka KPI in Socialistične stranke probleme naše manjšine v videmski obravnavata skupaj s problemi v tržaški in goriški pokrajini. Žal se aktivno angažirajo za manjšino v celoti, v Benečiji pa še posebej, še vedno zgolj levičarske stranke, medtem ko se demokristjani gibljejo v starih okvirih, za katere je značilen strah, da bi pravice manjšine uzakonili. Omejujejo se na politične koncesije in upravne ukrepe v naš prid, ki pa imajo lahko samo začasno veljavo. Kot primer politične koncesije lahko vzamemo večjo odprtost pri imenovanju posameznih Slovencev v različne komisije in upravne odbore javnih ustanov, med upravnimi postopki, ki so nam prinesli določen napredek, pa naj omenim priznanje statusa javne ustanove slovenskemu gledališču in odobritev manjših finančnih podpor nekaterim našim institucijam.

KAJ PA JUŽNI TIROLCI?

Vprašanje: *Pred nedavnim ste ostro zavrnili pripombe, češ da se manjšina zateka k politiki „apartheida“ s tem ko se zapira v okvire svojih institucij.*

Odgovor: Kot narodnostna skupnost imamo pravico in potrebo po lastnih ustanovah na kulturnem, prosvetnem, športnem, gospodarskem in drugih področjih. Gre za potrebo, ki je lastna vsem skupnostim, ki želijo živeti urejeno narodnostno življenje in ne za težnjo, da bi se umetno zapirali vase.

Vprašanje: *Često slišimo mnenje, da so Južni Tirolci izsilili rešitev svojih problemov tudi zaradi tega, ker so organizirani v enotni ljudski stranki, medtem ko se Slovenci opredeljujejo za različne politične skupine.*

Odgovor: Politična diferenciranost pri nas ni nova, saj so bili Slovenci že pred vojno razdeljeni med različne stranke. Menim, da se pojem enotnosti v naših razmerah ne more istovetiti s pripadnostjo eni edini stranki. Težiti moramo k temu, da se manjšina v okviru države, kjer živi, uveljavi kot samostojen subjekt. To pa je tudi ob podobnih akcijah kot je bila „Spomenica“, ki smo jo poslali v Rim. Vlada naj se posvetuje z manjšino vselej, kadar gre za njene zadeve.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UK

Wolf je rahlo pobledel in si nervozno grizel ustnice, ko je general končal pa je togotno planil:

„Ne bojim se! To so nevoščljive svinje! Vse je laž, kar govore. Delal sem samo po vaših navodilih in vse v soglasju z vami.“ Zavedel se je, da se je preveč razvnel, zato je nadaljeval tiše: „Obstoji tudi druga možnost. Lahko gre za provokacijo partizanske obveščevalne ali celo angleške tajne službe. Zdaj, ko sem napoti prav vsem, bom moral izginiti. Škoda, da me ni podrla krogla v Idriji,“ je srdito končal.

General, ki ga še ni minila dobra volja, se je zakrohotal:

„Ta vas bo še lahko zadela, za zdaj pa vas še potrebujem. Bodite brez skrbi: dokler vas bom ščitil jaz, ne bodo ničesar opravili, čeprav vas bodo skušali proglasiti za dvojnega agenta. Ne ženite si tega k srcu, to se zgodi marsikomu, kdor prekaša z uspehi druge. Vsak velik uspeh proglase za naključje, majhno napako pa za namero. Jaz jih poznam! V jetra jim vidim, satanom . . .

Saj celo meni zamerijo, ker kot general osebno na kraju samem posegam v akcije. Ni jim všeč, da jih vidim pri delu. Kabinetni ljudje, obremenjeni z metodami šablon in prežeti z gnilo tradicijo, nikoli niso marali operativcev, posebno takšnih ne, ki mislijo.

Povedal vam bom zanimiv primer. Preden ste prišli, sem s skupino štabnih oficirjev analiziral operacije proti 14. diviziji. Najbolje bo, da si to ogledate na kartah, kjer imamo označene vse spopade,“ je dejal general, zvel v roke barvni svinčnik in stopil k steni, kjer je visel zemljevid. Tudi major je vstal in z velikim zanimanjem sledil generalovemu svinčniku in besedam:

„Takoj boste razumeli bistvo problema. Napravili so napako, ker so si za vdor izbrali napačen čas, zimo namesto pomladi. Nadalje — držali so se skupaj, namesto da bi se razbili na nekaj skupin, ki jim mi niti s premočjo ne bi mogli slediti. Naša napaka pa je bila nenehno obkoljevanje divizije z namenom, spraviti jo v nekakšen bedast lonec, v katerega seveda ni šla, ker bi v njem lahko doživela samo konec.

Jasno je, da so se prebili iz vsake obkolitve. Za obkolitev enote s tisoč možmi moraš razpolagati z deset tisoč vojaki; toda ni obroča, ki bi bil tako strnjen in trden, da ga močan, koncentriran napad, posebno ponoči, ne bi raztrgal.

Šele ko sem vzel operacijo sam v roke, smo jih razbili in kot celoto onemogočili, kar pa ne pomeni, da nam ne bodo še nadalje delali sitnosti. Slutim hude dni, dragi moj Helmut, in tega se naši ljudje vse premalo zavedajo.

Na kraju samem sem vnesel v operacijski načrt vdor borbenih skupin na tisto območje in zasedbo položajev v smeri prebijanja. To je bila pravzaprav tekma s časom in vzdržljivostjo. To ni boj za prostor, temveč za uničenje živih sil.

Ne vem, kdaj bodo nekateri naši dojeli duha manevrske in dinamične vojne . . . Kar zmorejo partizani, zmoremo tudi mi. Kar vzdrže njihovi sestradani in neoskrbljeni ljudje, morajo vzdržati tudi naši dobro hranjeni in oskrbovani vojaki.

Taktiko, ki sem jo v velikem obsegu uporabil tod, bom izpopolnil in razvil do zavidljive višine. Pobuda bo ostala v naših rokah.

Toda kljub velikemu prizadevanju je bil naš uspeh le polovičen. Premalo enot imamo na voljo. Poglejte! V dveh mesecih smo jim pobili, ne glede na naše izgube, polovico moštva. Toda to pomeni zanje, ki se gredo vstajo in revolucijo, vodilni kader, ki so ga izpostavili uničenju. Kljub temu pa nam bodo ostanki zrevolucionirali pokrajino in v naslednjih mesecih napravili nevarno zmedo. Kar je res, je res. Borijo se kot levi, neverjetno zagrizeni in žilavi so,“ je dejal general in se zagledal v zemljevid, ves porisan z barvnimi svinčniki in različnimi znamenji.

„To smo videli tudi pri Idriji,“ je dejal Wolf. „Pravi fanatiki so. Znajo umirati. Jaz jih ne razumem. Bore se, kakor da bo Nemčija čez mesec dni klecnila na kolena.“

„Ne bojte se, Helmut. Sovražne vojske so še daleč od mej rajha, še dlje pa od Berlina. Bandam bomo zadali smrtni udarec šele potem, ko bomo opravili z našim glavnim sovražnikom. Dotlej pa smo obsojeni na nenehno gonjo in žrtvovanje.

Pa pustiva strategijo! V idrijskem kotlu sem jih potipal drugače, ne tako, kot so bili pričakovali. Moj cilj je, odriniti jih od prometnih zvez in jim uničiti baze, skladišča, bolnice, javke. Ne bom jih obkoljeval. Moj cilj je uničenje njihove žive sile in vsega, kar lahko uporabijo proti nam. Ali ste videli dim, ki visi kakor zavesa oblakov povsod, kamor pridejo moje čete?“

„Videl sem, gospod general, in še marsikaj drugega,“ je prikimaval Wolf kot učenec učitelju pri razlagi. V rami ga je skelelo, do srca je čutil rezko bolečino.

General, ki se je z govorjenjem razgrel, je še nekaj časa gledal na zemljevid, potem pa je dvignil glavo in se zazrl v Wolfa z volčjim pogledom. Zdrsel je po njem navzdol in navzgor in se ustavil na ranjeni roki:

„Kako pa vaša rana? Potrebujete dopust, zdravljenje v bolnišnici ali kaj? Zaslužili ste si nekaj počitka.“

Wolf se je zravnal kot po navadi, kadar ga je general motril, in je dejal:

„Zdravi se dobro. Boli me, toda kost ni načeta. Spričo stanja, o katerem ste mi govorili, so vam vse moje moči na voljo, tudi če bi bil ob roko.“

General ga je bodrilno pogledal:

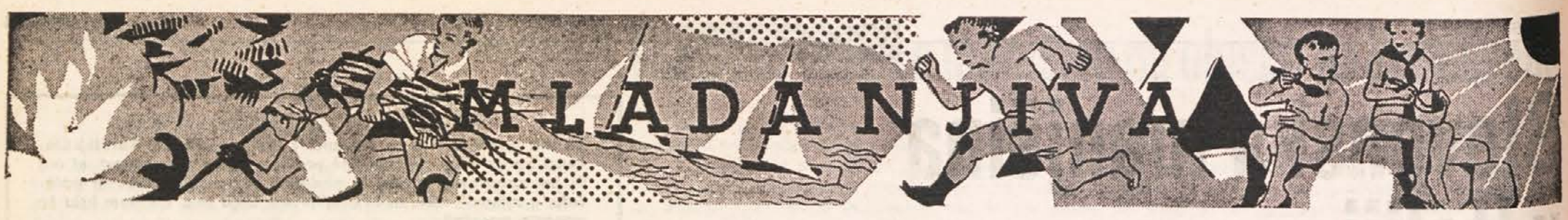

VLADO FIRM

Jezična Jera

Tam, kjer se doline izgube, se prične svet pobočij, od Baške grape navzgor pa prav tja do strmih gora. Na teh pobočjih so posejane redke kmetije, ki žive v svoji samoti trdo življenje za vsakdanji kruh. Tu koča, tam kmetija, vmes pa vasi, ki se iz leta v leto upirajo sunkom kraške burje. Tam so otroci prav takšni kot v nižinah. Radi se igrajo, zganjajo svoje norčije, prepevajo, bosopetijo, le za njihove male roke je delo trše kot v nižinah. Otroci pa bi ne bili otroci, če bi ne imeli koga, ki bi mu tudi lahko ponagajali.

Prav taki so bili tudi otroci v Zalesju. Potovka, stara jezična Jera, jim ni bila prav nič pri srcu. Bolj je bila jezična kot stara. Hodila je od vasi do vasi, tu jedla tam prespala in tožarila otroke vsevprek. Če so jim mame natrle ušesa, še ni bilo tako hudo, le če so očetje segli za sveto podobo na steni, kjer je počivala leskovka, tedaj so ji v mislih nič kolikokrat obljubili vračilo. Pa je imela tudi svoj prav. Kamenjati pse in krepeliti mačke in jeznorite peteline, to ni bilo prav!

V Zalesju je tekla pot, vijugasta, mimo oranice, mimo zrelega žita in se vijugala tja do južnih pobočij. Stara Jera je bosopetila po cesti, se ustavljala in oddihavala. Okoli nje je šumelo žito, tam daleč na severu pa so se lesketali pocukrani vrhovi Julijcev. „Eh, eh, ko bi le imela kanček toliko cukra, kot ga je nebo streslo tja na gore!" Tarnala je, v žitu pa je v vetru opletalo in škripalo strašilo. Tu in tam je iz žita pogledala otroška glavica. Kmalu je okoli nje vse kikirikalo, mijavkalo in kokodakalo. Tudi kakšnega osla so ji pokazali. Tedaj pa je Jera zavihtela svojo popotno palico, da je švistnilo. Ploha hudih besed se je vsula na male razposajence. Glavice so izginile kot bi mignil. Jera pa je godrnjaje nadaljevala svojo prašno pot.

Kaj so nekega dne uganili mali neugnanci? Da, za vse dni bodo prestrašili jezično Jero, ki jim še v spanju ni dala miru. Kdo ve od kod so privlekli na polje star zarjavel sod. Poljska strašilo so sneli s palice, se pri tem posmihali, poskakovali in se pačili.

Kaj je povedala jablana svojim otrokom

Jabolka so se veselo gugala na vejah. Debelila so se, rumenila in rdečila. Tožila so jablani, da se komaj držijo vej. Jablana jih je tolažila, da bo kmalu bolje.

„Kdaj?" jo je vprašal najdebeljši sad.

„Kadar bodo ljudje opazili, da ste dosti veliki in debeli, ali kakor pravijo, da ste zreli. Tedaj pridejo s košarami po vas. Deček spleza name. Na vrvi bo imel navezano košarico, v katero vas bo polagal."

„Joj, joj!" so vzdihovala jabolka.

„Saj to nič ne boli!" jih je tolažila jablana.

Pripovedovala je dalje: „Ko bo košarica polna, jo deček izprazni. In to bo šlo tako dolgo, da boste vsa obrana. Doma vas bodo prebrali. Lepše in debelejše spravijo v klet. Na policah pa boste čakala, da vas ljudje pojedo. Drobnejša in slabša jabolka pa bodo ljudje kar pojedli ali pa sprešali za mošt."

Jabolka so začela jokati. „Nič ne jokajte, tako mora biti. Iz vaših pešk bodo zrasla nova drevesa, na katerih bodo spet lepa jabolka."

Da, prav tako se bo strašilo Jeri. Suhljatega Tonča so preoblekli v stare cape, mu z ogljem počrnili zobe, zmršili vedno predolge lase in ga postavili na sod, ki so ga prikotrljali tja, kjer je poprej samevalo poljsko strašilo. Še palico, na katero so privezali raztrgano cunjo, so mu potisnili v roke. Poučili so ga, kako in kaj mora opletati, se vrteti in cviliti in že so se poskrili v zorečem žitu, polni težkega pričakovanja.

Niso dolgo čakali. Jata vrabcev, ki je frknila iz pšenice, je naznanjala Jerin prihod. Prav počasi je stopicljala po cesti, mrmrala, migala s šiljasto bradico in se opirala na palico. Tako je pridrobila tudi do poljskega strašila, ki je zrlo vanjo razširjenih rok. Kar je strašilo zastokalo. Jera se je ozrla naokoli. Že pa je zaplahutalo. Jeri ni šlo v glavo, saj ni bilo vetra. Zazrla se je v strašilo, ki se je zvijalo, cvililo in opletalo okoli sebe. Jeri so se zašibile noge. „Ježešna, ježeš! Sam zlodej bo," ji je šinilo v glavo. Nič kolikokrat je že šla po tej poti, pa je strašilo le vedno negibno in zdolgočaseno strmelo vanjo. Tokrat je oživelo. Okoli nje so odmevali žvižgi, brlizgi, tleskanje rok in zdelo se ji je, da sliši zavijanje samega nebodigatreba. V nekaj skokih je bila v žitu in že je lomastila, kar so jo nosile noge. Kar jo je zaustavil glasni otroški smeh in krik. Povsod je bilo videti otročad. Strašilo na sodu pa se je globoko priklanjalo, se smejalo in jo klicalo. Kot razsrjen puran je prhnila proti strašilu, ki je izginilo v žitu in že ga ni bilo. Slišati je bilo le še topotanje otroških nog.

Stara Jera pa se je zadihana sesedla, odvezala culico in pobrskala po njej. Štrukelj se ji bo prilegel. Vzdihnila je in se nasmehnila. „O, ti neugnana otročad, tak kaj se ne spomnijo, pa so me skoraj ugnali. Ježešna, ježešna!"

Nad žitnim poljem se je dvignil škrjanec in zažvrgolel v svetli nočni dan, žvrgolel soncu in Jeri, ki se je oddihavala prav tam, kjer je stalo strašilo.

Miške imajo praznik

Oče Miško je odločil:
„Danes je za miške praznik,
ker pod avtom je končala
muca — črnodlaki paznik.

Davi trudna, neprespana,
sredi ceste je hodila,
vsa zamišljena je bila,
na križišču ni pazila.

Več ne bosta nas plašili
dve zelenkasti zenici,
ki v nočeh pred vašim vhodom
sta svetili ko kresnici.

Zdaj pa brez strahu tecimo
vsi na prazniško kosilo
v shrambo, v lonce in predale,
tam se jedlo bo in pilo."

Ludovika Kalan

FRANCE BEVK

O nosu in žepnem robcu

Nos ti štrli od obraza, vendar ti ni v preveliko napotje, če nimaš nahoda. V tem primeru pa je gnusno, če prodajaš „svečke" ali jih celo otiraš z roko v rokav. To delajo samosrajčniki, če jim ni kdo vedno za petami z žepnim robcem.

Za teboj ne bo nihče tekal z robcem. Moraš ga sam imeti, namesto da poteguješ v nos. Kadar se usekneš, se obrni proč od ljudi. In ne zatrobi kot kaka trobenta.

Z žepnim robcem si zakrijemo usta tudi pri kihanju. Ne samo da ni lepo, temveč tudi ni zdravo, če komu kihnemo v obraz in ga poškropimo s slino. Če kihanja ne moreš zadržati ali ne utegneš dovolj naglo potegniti robca iz žepa, obrni obraz od ljudi in si zakrij usta v roko. In ne kihaj tako glasno, kot da bi streljal s topom.

Če kdo kihne vpričo tebe, mu ni treba zaklicati: „Na zdravje!" ali kaj podobnega. To je stara navada, menda iz časov črne kuge, ker je bilo kihanje prvi znak te bolezni. Nobene ne reci, kakor da se ni nič zgodilo.

Z roko si zakrijemo usta tudi pri zehanju. Namesto dlani lahko deneš pred usta tudi žepni robec. Včasih se da zehanje tudi ustaviti. Poskusi! Posebno glej, da ne boš zehal v večji družbi.

Šolarji nimajo potrebe, da bi pljuvali, razen če kot opice posnemajo odrasle. Če pa moraš kaj izpljuniti, ne izpljuni nikoli na tla, temveč v pljuvalnik. Če tega ni pri rokah, v žepni robec.

Tudi če imaš kašelj, kašljaj v robec in ne prhaj okoli sebe.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKA

„Všeč mi je vaša delovna in bojna vnema. To zelo cenim in zagotavljam vam svojo pomoč pri vseh nevšečnostih. Jaz pa potrebujem vašo. Brezpogojno moram vzpostaviti novo agenturo v bojnih enotah. To je nujno. V primeru 14. divizije se nam je to vražje otepalo... Poiščite agente. Izkopljite mi jih iz tal. Če jih pobijejo, pošljite nove. Varujte dobre. Brez informacij smo slepci, razumete! Dal vam bom še bolj proste roke. Pridobite jih tudi s silo, če ne gre več drugače. Večjo pozornost posvetite tistim v zaporih in njihovim svojcem. Lomite jim voljo, če to ne gre, vratove in hrbtenice. Odpeljite se v taborišče, izberite takšne, ki so se spametovali in omehčali. Tam je dovolj človeškega materiala, da lahko napravimo z njim veliko zmedo.

Sicer pa delajte, kakor se vam zdi, toda stalno naj vam bo pred očmi, da jaz potrebujem podatke."

„Da, gospod general... da, gospod general," je s stisnjenimi petami pritrjeval Wolf.

„Tako sva se glavno domenila. Poglejte, kako lepo vreme," je dejal general in se zazrl skozi okno, od koder je lila v sobo sončna luč. „Zapeljala se bova na Bled, tja sem namenjen. Pokazala se bova skupaj v Park hotelu, v Toplice pa vas vabim na večerjo.

To bo presenečenje! Večje od ofenzive. Zavist bo spet zagorela in nekaj dni bodo razmišljali, kaj imava za bregom," se je hahljal general, ki je rad zapletal stvari in užival v zmešnjavah.

Točno ob določenem času sta se general in major Wolf odpeljala. Pred njima sta vozila dva motorista-izvidnika, potem avtoblinda, precej za njo civilni mercedes enakega tipa in barve kot generalov, za njim šele je brzel njun avto.

„Vozim se previdno — za vsak primer, če bi naleteli na zasedo. Preden bi udarili po naju, bi razbili že marsikaj," je menil general.

„Bolje je biti bolj previden kot premalo," je dejal Wolf in se oziral po gorati pokrajini.

General je predlagal, da bi se v gostilni na klancu ustavili in malo prigriznili. Dregnil je Wolfa: „Bomo videli, kakšno avtoriteto imate."

Zavore so zavreščale in kolona se je ustavila ob gostilni. Vojaki, ki so sedeli za mizami, so se ob besedi general dvignili in jo odkurili kakor ob alarmu. Wolf je vedel, da general izprazni tudi brivnico, kadar se pride brit. Zgodilo se je celo, da je vrgel s stola namiljenega in na pol obritega policista. Navadno je samo na kratko vprašal: „Ali ste v službi?" Če je nagovorjeni odgovoril z „da", mu je dejal: „Kaj pa potem delate tukaj? Takoj izginite." Če pa je bil odgovor „ne", je ukazal: „Pojdite v službo in ne potikajte se mi pod nogami."

Ko je generalov voz zapeljal na dvorišče, so se vojaki že odmuzali. Tudi nekaj redkih civilistov je moralo takoj izginiti. V sobi za posebne goste so ostali trije podoficirji, izmed katerih je eden vztrajno dvoril gospe Doris. Nedavno so bili premeščeni iz Francije, pa še niso poznali razmer v teh krajih.

Ko je general vstopil, so skočili kvišku in pozdravili. General jih je samo vodeno pogledal in z eno samo besedo izrazil svojo voljo:

„Heraus!"

General in major sta obsedela v kotu, medtem ko je spremstvo ostalo zunaj, okoli hiše.

Doris si je utegnila nadeti samo nov predpasnik in si popraviti pričesko. Nahrulila je moža in posle, naj hitro pripravijo jedi za prigrizek, ki ga je po navadi naročil general. Rdečica jo je zalila in oči so ji ob pogledu na Wolfa motno zažarele ob starih spominih in novih željah. Dva dolga meseca ni bilo o njem nobenega glasu. Eden od njegovih ljudi je prišel nekajkrat na zvezo, ker pa ni zvedel nič uporabljivega, je odnehal.

Strah, da bi jo po aretaciji Hrasta odkrili, še ni skopnel. Zalotila se je bila pri želji, da Wolfa ne bi bilo več in da bi pretrgala svoje zveze z Nemci. Njena vera v nemško zmago je upadala. Kadar je popustil Wolfov vpliv, je njeno navdušenje skopnelo, zato je ves ta čas resno sodelovala z Osvobodilno fronto. Redno je hodila na zvezo, nosila hrano, dajala denar in obvestila, tako da so bili z njo vsi zadovoljni.

Molče je sprejela njegovo naročilo. Generalov pogled se je hladno sprehajal po njenem telesu, rokah, nogah, laseh — tako jo je gledal kot kmet, ko pride izbirat plemensko kobilo; Wolf pa se je vedel povsem ravnodušno.

Kmalu se je zbrala. Mimogrede jima je nanosila na mizo vsega, kar je premogla njena hiša.

General je žvečil suho meso in se zalival z vinom. Med zobmi je mrmral:

„To je imenitna kobila! Škoda, da ni arijskega rodu. Na tej se pozibavate vi, če je res, kar govore ljudje," se je hudomušno hehetal in pomežiknil Wolfu.

„Ljudje natolcujejo, gospod general. Če bi se jaz pozibaval na vseh, o katerih govore in s katerimi imam posla, potem, verjemite mi, bi me že ugonobile."

„To ne bo res, gospod major. Če vam vsaka oboževalka tako postreže kakor ta, potem se ni čuditi vaši zunanjosti. Sicer pa vas zato ne bom preganjal, kljub mojemu rasnemu prepričanju. Vsakdo ima svoj okus. Če kaj pripomore k zmagi, naj se premnogim kompromisom, ki jih že sklepamo, pridruži še ta."

(Nadaljevanje sledi)

za oddih in razvedrilo

KURT KUSENBERG

Živi hitreje

Že kot otroka so ga z začudenjem opazovali. Rasel je kot bi ustrelil, a prav tako hitro je tudi nehal rasti. Če je govoril, se mu je zapletal jezik, kajti misli so uhajale besedam. Bil je hiter ko blisk in čestokrat so ga videli hkrati na več mestih. Vsako leto je preskočil en razred, najrajši bi jih bil seveda kar več naenkrat.

Ko je dovršil vse razrede, je prosil za službo kurirja, se pravi tekača. Bil je prvi kurir, ki je sploh kdaj tekal. Od svojih dolžnosti hitrega sla se je vračal tako hitro, da niso verjeli, da je res vse opravil, in so ga zato odpustili. Nato je pulil in gulil stenografijo in kmalu pisal petsto zlogov v minuti. Kljub temu ga nobena pisarna ni hotela obdržati, ker je datiral pisma za tedne naprej in je zdolgočaseno zehal, če so njegovi predstojniki prepočasi narekovali.

Po kratkem iskanju, ki se mu je zdelo dolgo kakor hudo leto, je dobil službo avtobusnega voznika. Z grozoto se je pozneje spominjal svojega dela, saj je moral avto ves čas ustavljati. Kako rad bi bil brzel po ravnih cestah, pa so na postajališčih zmeraj spet mahali ljudje, ki so hoteli vstopiti; kaj je hotel, moral jih je ubogati.

Nekega dne pa je zdrvel z omnibusom mimo čakajočih potnikov ven iz mesta. Tedaj so ga takoj odslovili. Ta primer so objavili v časopisu in vzbudil je zanimanje v krogih športnikov. Njegova kariera od avtobusnega šoferja do dirkača je bila v znamenju samih zmagovanj. Velike tvrdke so tekmovale za njegovo naklonjenost. Tista, ki je imela največ denarja, je zmagala. Napravila ga je za delničarja. Na vodilnem položaju se je odlikoval in bali so se ga pri pogajanjih, kajti svoje nasprotnike je zmedel, pretental, povozil.

Nekaj ur po odločitvi, da se oženi, je zasnubil olimpijsko zmagovalko na sto metrov, zdirjal z njo iz stadiona na matični urad in tam izsilil poroko. Enaka nagnjenja obeh zakoncev so pogojila nenavadne rekorde. Mlada žena se je trudila, da ne bi zaostajala za možem. Svoje hišne dolžnosti je opravljala kar se da hitro, pozimi je že nosila poletne obleke in je porodila pred časom, namreč v petem mesecu, otroka, ki je že v zibelki znal gladko govoriti in je prej tekal ko hodil. Iznašla je tudi ekspresne jestvine, ki si jih nekako v teku zaužil in jih tudi takoj prebavil. Služinčad je menjala dnevno, pozneje kar vsako uro. Končno je naletela na kuharja, ki je bil prej zaposlen v jedilnem vozu, in na dva letalska natakarja. Ti so bili hitrosti vajeni in so ostali. Bila je svojemu možu v vsakem primeru odlična pomoč.

Ta pa se je odpeljal, da bi svoje življenje pospešil. Ker je mnogo hitreje spal kakor drugi, je potreboval manj spanja. Ko se je zakopal v posteljo, je že sanjal. Še preden so ga sanje prav prevzele, je bil že spet buden. Zajtrkoval je v kopalnici v kadi in pri oblačenju bral časopis. Posebna drsalnica, ki jo je konstruiral sam, ga je spravila iz stanovanja v avto, ki je z brnečim motorjem čakal nanj pred vrati, da bi ga takoj odpeljal.

Govoril je, kakor da telefonira, tako da so ga počasneži le redkokdaj razumeli. Nobenega tekmovanja, kjer je šlo za hitrost, ni zamudil. Za najboljšo storitev je dal na razpolago nagrado, a nikoli ni prišlo do tega, da bi jo kdo prejel, kajti pogoji so bili neizpolnjivi. Del svojega tako pridobljenega premoženja je vložil v izdelavo raket. Sedel je v prvi raketi, ki so jo izstrelili v vesolje. To je bila njegova najlepša vožnja.

Posledice tega pospešenega življenja niso izostale. Staral se je mnogo hitreje kot njegovi sodobniki. S 25 leti je popolnoma osivel in s 30 je bil že starec. Preden se je znanost mogla pečati z njegovim primerom, je že umrl in razpadel v prah, ker ni mogel dočakati, da bi ga sežgali. Prizaneseno mu je bilo, da bi doživel razočaranje nad tem, kako so izšle osmrtnice v časopisih za en dan prepozno. Odkar je mrtev, traja minuta spet šestdeset sekund.

(Prevedla J. Oswald in R. Schellander)

HELLMUTH HOLTHAUS

Peljemo se na sprehod

Prej včasih si se sprehajal ali kočijažil h kaki pristavi ali kakemu mlinu pred mestom, kjer si lahko popil kozarec mleka ali vina. Pozneje so preuredili stare pristave in mline v izletniška gostišča, drugače pa je vse ostalo pri starem. Malenkost do tja, vsega skupaj kakih deset kilometrov.

Dandanes nam je vse mnogo lepše. Avto čaka pred vrati, mi pa se sprehajamo v avtu.

Že vstopanje samo je lepo: dva sedeta spredaj, trije zadaj, malega dvignemo v naročje, Justa damo med kolena, tako lahko udobno sedimo, vse ostalo pa napravi avto.

In avto se odpelje z glasbo. Zraven tahometra je radio in ta nam zaigra ‚Brez tebe, draga, bi umrl'. To je lepo.

Na cesti je še več avtov, cela vrsta. Vsi se peljejo na sprehod — kar se da hitro, kajti če se pelje kdo na sprehod, mora gledati, da najprej pride. Pokrajina je zmeraj lepša, mož za krmilom pa mora paziti na cesto. Bog ne daj, da bi se skušal ozreti na desno ali levo! Sicer pa mu sopotniki pomagajo paziti. Njihovi obrazi izražajo napeto pozornost. Zelo lepo je paziti na cesto.

Samo eden, Angelo, je pogledal nekam drugam in nekaj odkril na cerkveni strehi. „Štorklja! Glejte, štorklja!" zavpije. Toda cerkev s štorkljo vred je že za nami.

Kar nato drvimo že po ravni cesti. „Evald", de tetka nekoliko prestrašena, „saj voziš devetdeset!" Evald se zasmeje: „To še nič ni, po taki cesti lahko peljem 160!" In že pritisne noga na pospešnik. Brzinomer kaže 100, 110, 120, 130. Lepo se je peljati 130.

Na žalost je te ceste že kraj, in spet gremo dol na 80. Vsekakor pa je mogel Evald hitro dokazati, kaj vse avto zmore. Prava otročarija — takšna hitrost.

Zdaj se peljemo skozi vas, ki ti lahko nažre živce s svojimi neprijaznimi cestnoprometnimi pogoji. Kar pridivja izza vogla avto, tik pred naš hladilnik, kakor da se je utrgal z neba. Vsi se prestrašimo, pravzaprav pa je za prestrašenje že prepozno, kajti nevarnost je že mimo. Evald je obvladal položaj z odlično prisotnostjo duha. Nevarnost, ki je že mimo, je nekaj lepega.

Zdaj smo na visoki planoti. Na obeh straneh se nam odpira prelepa pokrajina, skoznjo poskakuje potoček. Prekrasen kraj! Lahko bi izstopili, se malo sprehodili ob potoku.

To je odvisno od tega, ali nam bo uspelo zapeljati se še po slavni višinski cesti. V tem primeru bomo imeli pokrajine v izobilju kar iz avta in nam ne bo treba izstopiti. Poizvedujemo na zemljevidu. Izkaže se, da bomo višinsko cesto še zmogli. Lepo je sedeti.

Po vijugasti cesti se vzpenjamo proti njej. Elegantno izpelje voz ovinke, ne da bi Evald moral pritisniti na zavoro ali menjati prestavo. To je zelo zadovoljivo in lepo.

Okoli in okoli je krasen gozd. Ob cesti rastejo naprstci, cvetijo spominčice, podobne modrim preprogam, zraven skaklja in se peni potoček po skalovju nizdol. Ni pa rečeno, da tega sprehajalci ne opazijo, kajti še kako lahko se pripeti, da postane temu ali drugemu izmed njih slabo.

Justus ne prenese krivin. Čisto bled je, slabo mu je, nekaj sili iz njega, moramo se ustaviti.

To je zelo neprijetno, mož ob volanu pogleda na uro. Za božjo voljo, kakšno zapravljanje časa! (Brez tega pa ne bi brali v tem poročilu o spominčicah in naprstcih.)

Končno ima Justus spet kri v licih, lahko se spet odpeljemo. Medtem ko smo počivali, so nas na vso nesrečo prehiteli trije počasni omnibusi. Tako, zdaj jih imamo stalno pred seboj, in cesta je skoraj preozka za prehitevanje. Evald pa vendarle tvega. „Ne!" zavpije njegova žena, „ne prideš mimo!" — „Kako da ne", reče Evald in že je mimo. To je bilo zelo razburljivo, šlo je za las. Zdaj nas vsaj ne zadržujejo več. Lepo je, če ne zamujaš časa!

Zdaj se peljemo po višinski cesti in uživamo pogled v daljavo. Zelo ugodna ponudba prirodnih lepot. Lahko se naužiješ več pokrajine kot drugače celo leto. Celo voznik lahko tu pa tam pokuka skozi okno. Tu zgoraj namreč skoraj ni prometa. Zelo efektno skrbi radio za glasbeno spremljavo prirodnih doživljajev z zgornjebavarskim jodlarjem. To je lepo.

Kakor bi trenil, je višinska cesta za nami. Počasi prihaja mrak, mi pa hitimo proti domu.

To je bil lep dan. Dvestodvajset kilometrov! Tako imamo kaj od življenja. Z avtom lahko vidiš svet.

Izstopamo. Zelo lepo je izstopati. Fantje, kako je izstopanje lepo!

(Prevedli Andreja Zikulnig in Edit Velik)

Uredništvo Slovenskega vestnika je prejelo štiri kratke, satirične prispevke — prevedene od četrtošolcev Zvezne gimnazije za Slovence. Radi jih objavljamo, posebno še, ker so to zanimivi poskusi trdega prevajavskega dela, ki navedene gimnazijce očitno že zgodaj zaposluje. To je lepo in prav, ker dijaki s tem prikazujejo zaostalemu delu Koroščev, nasprotnikov Slovencev, koristnost in kulturnost tistih Koroščev, ki so vešči obeh deželnih jezikov.

VICTOR AUBURTIN

Človek, po božji podobi

„Mama", de deklica, „to morsko zvezdo vzamem s seboj v Hamburg." Našla je na obrežju krasno smaragdno zeleno morsko zvezdo in jo pokazala mami.

Mama je dvignila pogled z Galsworthyjevega romana „Bela opica", ki ga je ravnokar brala, in odgovorila: „Dobro, ljubica, lahko jo vzameš s seboj v Hamburg, najprej pa jo moraš usmrtiti." — „Kako pa naj jo usmrtim?" vpraša deklica.

Na to pa mama ne ve odgovora. Bila je praktična hamburška mama, okrogla in okusna. Saj, marsikateri jegulji je že razbila glavo, krapom pri živem telesu otrebila luske, in marsikaterega raka skuhala, kako pa je treba usmrtiti morsko zvezdo, o tem si še ni belila glave.

Plačilni je našel izhod iz zagate. Položil jo je na krožnik, jo postavil na okno v sonce in dejal: „Zdaj bo pa takoj mrtva." Pa ni bila takoj mrtva. Krivila je svoje krake kvišku, da si videl njenih tisoč nožic. Te so se počasi premikale in stegovale. Iskale so vodo, hrepenele po življenju, prosile usmiljenja. Nikomu v sobi pa se ni smilila razen meni, a jaz sem strahopetno pobegnil. Šele zvečer je bila končno mrtva. A zdaj ni bila več zmaragdno zelena, temveč pobledela, sivkasta kakor kakšna navadna morska zvezda, ki jo lahko kupiš pri kateremkoli kiosku. Razen tega je začela strašno smrdeti.

Končno jo je pestunja odnesla v smetnjak.

(Prevedla Novak Marija)

ROBERT WALSER

Letovanje

Kaj le človek počne na letovanju? Ljubi Bog, kaj vendar? Letuje. Vstaja precej pozno. Soba je zelo čista. Hiša, ki si se v njej nastanil, je prav za prav samo hišica. Vaške poti so zarasle z mehko trato, da stopaš po njih kakor po zeleni preprogi. Ljudje so prijazni. Človeku na nič ni treba misliti. Ješ kar se da obilno. Zajtrkuješ v tihi senčnici, ki jo prodira nekaj sončnih žarkov. Čedna gospodinja ti servira zajtrk, treba se je samo stegniti. Čebele ti brenčijo okoli glave, ki je taka prava letoviška glava. Metulji se pozibavajo z rože na rožo, mucka poskakuje po travi. Čudežni vonji ti lezejo v nos. Potem se sprehodiš ob robu gozdiča, morje je temnomodro, jadrnice drsijo po lepi vodi. Vse je tako lepo. Vse je tako prikupno. Potem dobiš obilno kosilo, po obedu pa pod kostanjem malo pokvartaš. Popoldne se kopaš v valovitem morju. Valovi te celega obrizgajo in osvežijo. Morje je zdaj mirno, zdaj razburkano. V viharju ga je imenitno pogledati. Potem še lepi, tihi večeri, ko v izbah zagorijo svetilke in je na nebu luna. Noč je črna, nikjer nobene luči, nobenega dna. Tako mineva mirno dan za dnem, noč za nočjo. Sonce, mesec in zvezde te imajo radi, ti pa nje. Travnik je prijatelj tebi, ti pa njemu. Večkrat na dan se ozreš proti nebu in v nekoliko megleno daljavo. Po večerji priženejo krave in junce s paše v vas, ti jih pa opazuješ, lenariš. Da, na letovanju človek zlasti lenari. Prav to pa je lepo.

(Prevedla E. Einspieler)

Domislice

- **Mislec misli o mislih.**
- **Zakon ni noben stan, marveč umetnost.**
- **Kaj je ljubezen? Storiti za nekoga več, kot zasluži.**
- **Tudi z lahkimi ženskami je življenje težko.**
- **Politiki so otroci, ki se igrajo s pisanimi baloni iz milnice.**
- **Ženske ne odpuščajo neuspeha.**
- **Lahko pozabljamo svoje napake, če zanje razen nas nihče ne ve.**
- **Jezik politikov in diplomatov bodi človeščina.**
- **Ljudje odpuščajo vse, razen iskrenosti.**
- **Pesnik ima raje, da ga občudujejo, kot pa razumejo.**
- **Žalitve so argumenti tistih, ki nimajo prav.**
- **Družabna vljudnost je kot slama, v katero smo zavili krhke stvari; ovoj je skoraj brez vrednosti, toda brez njega bi se porcelan razbil.**
- **Ločitev začini pravo ljubezen, a zastrupi nepravo.**
- **Če bi bili možje bolj zadovoljni sami s seboj, bi bili veliko manj nezadovoljni s svojimi ženami.**
- **Kdor preveč odpira usta, požre samega sebe.**
- **Ženske in suknje nikdar ne izbirajmo pri umetni svetlobi.**
- **Večina ljudi premišljuje v glavnem o tem, kaj o njih mislijo drugi.**
- **Ljubezen pomeni povprečnost obdati z glorijo izrednosti.**
- **Šminka na obrazu je zakrpana lepota.**
- **Samo neumni in mrtvi ne spreminjajo svojega mnenja.**
- **Za prepir sta potrebna vedno dva tepca.**
- **Zakonski možje so kot varovalke: ko nastane v hiši prevelika napetost, odpovedo.**
- **Le redko vemo, kaj je sreča; najpogosteje vemo, kaj je sreča bila.**
- **Velika vprašanja so samo za velike ljudi; male ljudi velika vprašanja požro.**
- **Gentleman je moški, ki je vsaj včasih takšen, kakršen naj bi bil vedno.**
- **Sreča in ljubezen sta edini stvari, ki se podvojita, če ju delimo.**
- **V ljubezni je žalostno ne samo to, da hitro mine, temveč tudi to, da razočaranje, ki ga prinaša, ni dolgotrajno.**
- **Ljudje usodi raje dvojno zaračunavamo to, kar nam manjka, kakor to, kar imamo.**
- **Ženska, ki vsemu reče da in amen, ni idealna ženska; sčasoma postane precej dolgočasno biti poročen z odmevom.**
- **Z ljubeznijo je kot z zgodovinskimi dogodki: šele ko so dovolj oddaljeni, se da pisati o njih.**
- **Kdor se s sapo bojuje, v vihri omahuje.**
- **Pošteni ljudje zakonov ne potrebujejo, slabih pa ne morejo popraviti.**
- **Zlato preizkusimo z ognjem, žensko z zlatom, moškega z ženskami.**

Športni vestnik

JUBILEJNO X. EVROPSKO PRVENSTVO V ATLETIKI

Zadnjo nedeljo se je v Helsinkih na Finskem končalo jubilejno X. evropsko prvenstvo v atletiki. Avstrijski zastopniki na tem tekmovanju niso izpolnili pričakovanj, ki so se vsiljevala na podlagi njihovih uvrstitev na prejšnjih evropskih prvenstvih. Najbolj uspešna je bila Dunajčanka Ilona Gusenbauer, ki je osvojila edino zlato kolajno za Avstrijo, in sicer v skoku v višino s 187 cm; njen poskus, da bi postavila nov svetovni rekord, pa se ji je ponesrečil. Dobre uvrstitve sta dosegla še Maria Sykora (4. mesto v teku na 400 m) in Sepp Zeilbauer (5. mesto v deseteroboju), ki je s 7842 točkami postavil nov avstrijski in hkrati nov svetovni juniorski rekord.

Najbolj uspešna reprezentanca je bila atletska ekipa Vzhodne Nemčije, ki je osvojila 12 zlatih, 13 srebrnih in 7 bronastih kolajn. Na drugo mesto se je uvrstila Sovjetska zveza z 9 zlatimi, 3 srebrnimi in 8 bronastimi kolajnami pred Zahodno Nemčijo (5, 7, 5) Češkoslovaško (2, 1, 1), Francijo (2, 1, 0) in prirediteljico letošnjega prvenstva Finsko, ki je osvojila dve zlati kolajni.

V naslednji razpredelnici navajamo zmagovalce in s tem nove evropske prvake v vseh lahkoatletskih disciplinah:

MOŠKI

100 m: **Borzov** (Sovjetska zveza, 10,3)
200 m: **Borzov** (Sovjetska zveza, 20,7)
400 m: **Jenkins** (Vel. Britanija, 45,5)
800 m: **Aržanov** (Sov. zveza, 1:45,6)
5000 m: **Väätäinen** (Finska, 13:32,6)
10.000 m: **Väätäinen** (Finska, 27:52,8)
hoja 20 km: **Zmaga** (Sov. zveza, 1;27:20,2)
hoja 50 km: **Soldatenko** (SZ, 4;02:22,0)
110 m z zaprekami: **Siebeck** (Vzh. Nemčija, 14,4)
400 m z zaprekami: **Nallet** (Francija, 49,2)
skok v višino: **Čanka** (Sov. zveza, 220)
skok v daljavo: **Klauss** (Vzh. Nem., 7,92)
palica: **Nordwig** (Vzh. Nemčija, 5,35)
krogla: **Briesenick** (Vzh. Nemčija 21,08)
kladivo: **Beyer** (Zah. Nemčija, 72,36)
disk: **Danek** (Češkoslovaška, 63,90)
kopje: **Luzis** (Sov. zveza, 90,68)
deseteroboj: **Kirst** (Vzh. Nemčija, 8196)
1500 m: **Varese** (Italija, 3:38,4)
4×100 m: **Češkoslovaška** (39,3)
4×400 m: **Zah. Nemčija** (3:02,9)
3000 m ovire: **Vilain** (Francija, 8:25,2)
troskok: **Drehmel** (Vzh. Nemčija, 17,16)
maraton: **Lismont** (Belgija, 2;13:09,0)

ŽENSKE

100 m: **Stecher** (Vzh. Nemčija 11,4)
200 m: **Stecher** (Vzh. Nemčija 22,7)
400 m: **Seidler** (Vzh. Nemčija, 52,1)
800 m: **Nikolič** (Jugoslavija, 2:00,0)
100 m z zaprekami: **Balzer** (Vzh. Nemčija, 12,9)
skok v višino: **Gusenbauer** (Avstrija, 187)
skok v daljavo: **Mickler** (Zah. Nem. 6,76)
krogla: **Čižova** (Sov. zveza, 20,16)
disk: **Melnik** (Sovjetska zveza, 64,22)
kopje: **Jaworska** (Poljska, 61)
peteroboj: **Rosendahl** (Zah. Nemčija 5299)
1500 m: **Burneleit** (Vzh. Nemčija, 4:09,6)
4×100 m: **Vzhodna Nemčija** (3:29,3)

VELIKA NAGRADA AVSTRIJE ZA SIFFERTA

Na dirkališču blizu Zeltwega na Štajerskem, na tako imenovanem Österreichringu, se je minulo nedeljo odvijala 8. avtomobilska dirka za svetovno prvenstvo formule 1 in hkrati tretja na avstrijskih tleh, odkar sploh prirejajo tovrstno svetovno prvenstvo.

Zmagovalec uro in pol trajajoče dirke za „Veliko nagrado" Avstrije je postal Švicar Jo Siffert (BRM), ki je vozil povprečno hitrost 212,82 km na uro. Drugo mesto je osvojil Emerson Fittipaldi (Brazilija) pred Timom Schenkenom (Nova Zelandija) in Reinom Wisselom (Švedska).

Kljub Siffertovi zmagi pa je „leteči" Škot Jacky Stewart že predčasno svetovni prvak, kajti v preostalih dirkah za velike nagrade Italije, Kanade in Amerike (Grand prix Mehike so odpovedali zaradi smrtne nesreče dirkača Rodrigueza) ga nihče ne more prehiteti.

Svojo premiero v krogu šampionov formule-1 sta v nedeljo slavila tudi dva znana avstrijska dirkača: dr. Helmut Marko in Niki Lauda. Izvrstno se je držal Gračan Marko, ki je željo, dirko „preživeti", uresničil in v veselje 125.000 gledalcev zasedel lepo 11. mesto. Niki Lauda pa je moral tekmovanje predčasno zaključiti zaradi okvare na avtomobilu, ki je bil poleg tega prepočasen za nedeljsko konkurenco. Pri nedeljski tekmi nihče ni nosil štartne številke 1; pripadala bi svetovnemu prvaku Johenu Rindtu, ki pa se je smrtno ponesrečil lani v Monzi.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 Še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 Šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 Šport iz vsega sveta.

Sobota, 21. 8.: 5.05 Ljudske viže — 7.55 Naš hišni vrt — 10.00 Zabavna glasba — 11.00 Naša lepa domovina — 14.20 Godba na pihala — 15.30 Stara gorska mesta na Koroškem — 16.15 Ljudska glasba — 17.10 Pisano sobotno popoldne — 18.00 Koroška visoka šola aktualno — 18.40 Umetnostna in kulturna kritika — 19.40 Melodija in ritem — 20.10 Parada smeha — 21.30 Iz zgodovine sedme umetnosti — 22.22 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 22. 8.: 6.10 Igra na orgle — 7.35 Veselo nedeljsko jutro — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Tipični dunajski originali — 9.00 Nedeljsko jutro brez skrbi — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 Otroška oddaja — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Zadnje rože grofice Marice — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 Zveneča Avstrija — 21.30 Tujci med potjo.

Ponedeljek, 23. 8.: 5.05 Godba na pihala — 9.00 Ljudska glasba iz alpske dežele — 10.00 Čar melodije — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Knjižni kotiček — 15.00 Iz štajerskega glasbenega življenja — 16.15 Za ženo: Človek išče vodo — 16.30 Otroška oddaja — 17.10 Nekdanje zvezde — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 19.35 Melodija in ritem — 21.30 Robert Stolz dirigira.

Torek, 24. 8.: 5.05 Godba na pihala — 9.00 Šopek ljudskih melodij — 9.30 Vesele note — 11.00 Zveneča Zahodna Štajerska — 14.45 Tako globoko ne plava nobena riba — 15.00 Ljudska glasba iz Štajerske — 16.15 Za ženo: Človek išče vodo — 16.30 Otroška oddaja — 17.10 Vesele note — 18.00 Oddaja sindikalne zveze — 19.15 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 20.10 Slavnostne igre v Bregenzu.

Sreda, 25. 8.: 5.05 Godba na pihala — 9.00 Ljudske viže — 9.30 Vesele note — 10.00 Poskočno zaigrano — 11.00 Mednarodne koračnice: Grčija — 14.30 Koroška domovinska kronika — 14.45 Koroška pesem — 15.00 Ura pesmi — 16.15 Za ženo: Človek išče hrano — 16.30 Operetni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Oddaja industrije — 19.15 Jezik domovine — 20.10 Za prijatelja planin — 20.25 Nogomet — 21.15 Domovina Avstrija.

Četrtek, 26. 8.: 5.05 Godba na pihala — 9.00 Ljudske viže — 9.30 Vesele note — 10.00 Halo Catrin, halo Peter — 11.00 Čez planino in po dolini — 14.45 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Iz knjige gostov — 16.15 Za ženo: Človek išče zdravje — 16.30 Leto otroškega vrtca — 17.10 Operetne melodije — 17.50 Izvršitev kazni v Avstriji — 18.00 Oddaja obrtnega gospodarstva — 19.15 Kulturna prizma — 21.15 Iz domačega glasbenega ustvarjanja.

Petek, 27. 8.: 5.05 Godba na pihala — 9.00 Ljudska glasba — 9.30 Klavirska glasba — 10.00 Virtuozi glasu in instrumentov — 11.00 Ljudska glasba iz Štajerske — 14.30 Ljudske viže — 14.45 Književnost iz Štajerske — 15.00 Zborovska glasba — 16.15 Žena v kmetijstvu — 16.30 Otroška oddaja — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Oddaja delavske zbornice — 19.15 Iz dobrih starih časov — 20.10 Prepevamo in pripovedujemo o deželi Drave — 21.10 Grajski koncert — 22.20 Pogled k sosedu.

ZAHVALA

Ob smrti našega moža, očeta, starega očeta, tasta in strica, gospoda

Nužeja Hriberniga

p. d. Boštjana v Tucah

se vsem, ki ste dragega pokojnika obiskovali v njegovi hudi bolezni ter ga spremili na njegovi zadnji poti, prav lepo zahvaljujemo. Posebna zahvala č. g. župniku Cvetku za pogrebne obrede in za ganljive poslovilne besede ter č. g. prefektu Isopu za pogrebno sv. daritev. Enako tudi radiškemu cerkvenemu zboru, ki se je kljub delavniku zbral ter se poslovil od rajnega z ganljivimi žalostinkami. Prisrčna hvala pa tudi g. Tolmajerju, ki se je v imenu izseljencev poslovil od blagega pokojnika.

BOŠTJANOVA DRUŽINA
v Tucah

TELEVIZIJA

Avstrija 1

Sobota, 21. 8.: 16.45 Za otroke — 17.10 Počitnice na ladji — 17.35 Za družino — 18.00 Tedenski obzornik — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Kultura aktualno — 18.50 Govorimo enkrat o ženskah, zabavno glasbena oddaja — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Na zeleni trati, opereta — 21.45 Šport — 22.15 Čas v sliki — 22.30 Srečno pot — 22.35 Zadnji bandit.

Nedelja, 22. 8.: 14.00 Evropsko prvenstvo v veslanju — 17.25 Za družino — 18.10 Otrokom za lahko noč — 18.15 Balet pleše okoli sveta — 19.15 Čas v sliki — 19.30 Šport — 20.15 Vojna in mir, 3. del — 21.30 Čas v sliki — 21.45 Iz moje knjižnice.

Ponedeljek, 23. 8.: 18.00 Vas, slum ali geto? — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.50 Iz otroških dni filma — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Bonanza — 21.05 Trenutek oddiha za dr. Williamsa — 21.50 Čas v sliki.

Torek, 24. 8.: 18.00 Rihard Levjesrčni — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Kultura aktualno — 18.50 Indian River — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Kaj sem? — 21.00 Lekarnar, drama — 22.10 Čas v sliki.

Sreda, 25. 8.: 11.00 Brez ljubezni ne gre — 17.00 Za otroke: Začarani grad — 17.35 Lassie — 18.00 Pri nas ob Renu — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.50 Televizijska kuhinja — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 ORF-report — 21.15 Rdeča soba — 22.15 Čas v sliki.

Četrtek, 26. 8.: 18.00 Rihard Levjesrčni — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Športni mozaik — 18.50 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Mož, ki je prodal Eiffelov stolp — 21.40 Civilizacija — 22.30 Čas v sliki — 22.45 Kolesarsko svetovno prvenstvo.

Petek, 27. 8.: 11.00 Rezbar bogcev iz Ammergaua — 15.25 Kolesarsko svetovno prvenstvo — 18.00 Orientacija — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.50 Kamor nas veter zanese — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Kadar oče s sinom — 21.15 Aktualni dogodki — 22.00 Čas v sliki — 22.15 Vesel konec tedna — 22.20 Kolesarsko svetovno prvenstvo.

Avstrija 2

Sobota, 21. 8.: 18.30 Aktualni dogodki — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Srečno pot — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Kean, komedija — 22.50 Telereprize.

Nedelja, 22. 8.: 18.45 Iz moje knjižnice — 19.15 Čas sliki — 19.30 Socialne znanosti — 20.00 Šah, kraljevska igra — 20.15 Gotovo je gotovo, kriminalna komedija — 21.30 Telereprize.

Ponedeljek, 23. 8.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Mouchette, film — 21.40 Na primer Bresson, film — 22.10 Telereprize.

Torek, 24. 8.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Dve španski enodejanki — 21.00 Šef — 21.50 Telereprize.

Sreda, 25. 8.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Rezbar bogcev iz Ammergaua — 21.35 Telereprize.

Četrtek, 26. 8.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Dan vranje peruti, TV-igra — 21.00 The Year of the Crow — 21.30 Telereprize.

Petek, 27. 8.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Vesel konec tedna — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Max Reger, življenje in delo — 21.15 Nagobčnik, vesel film — 22.45 Telereprize.

Slovenske oddaje

Sobota, 21. 8.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 14.00 S pesmijo od vasi do vasi, revija domačih zborov.

Nedelja, 22. 8.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 23. 8.: 13.45 Informacije — Skladbe slovenskih skladateljev.

Torek, 24. 8.: 13.45 Informacije — Športni mozaik — Veseli zvoki.

Sreda, 25. 8.: 13.45 Informacije — Našim mladim poslušalcem — Mladina poje.

Četrtek, 26. 8.: 13.45 Informacije — Pesem povezuje.

Petek, 27. 8.: 13.45 Informacije — Matilda Košutnik: Prah izpod postelje, veseloigra.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nokturno.

Sobota, 21. 8.: 6.05 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Pihalni orkester RTV Ljubljana — 12.10 Blaž Arnič: Pesem planin, simfonična pesnitev — 12.40 Po domače — 14.10 Z velikimi zabavnimi ansambli — 14.30 Poje mezzosopranistka Marjana Radev — 15.40 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 16.40 Dobimo se ob isti uri — 17.10 Gremo v kino — 17.50 Kitara v ritmu — 18.15 Rubinstein igra Griega — 18.45 S knjižnega trga — 19.15 Z ansamblom bratov Avsenik — 20.30 Zabavna radijska igra — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 22. 8.: 6.50 Danes za vas — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.37 Vokalno instrumentalne skladbe za mladino — 9.05 Srečanje v studiu 14 — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 Slovenske narodne v raznih izvedbah — 14.30 Humoreska tedna — 14.50 Orgle v ritmu — 15.05 Igramo za razvedrilo — 16.00 Hudobni gostje, radijska igra — 16.45 Iz solistične glasbe Franza Liszta — 17.05 Nedeljsko športno popoldne — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 22.20 Plesna glasba — 23.05 Iz japonske lirike — 23.15 Jazz za vse.

Ponedeljek, 23. 8.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Pesmice za najmlajše — 9.30 Lahka glasba jugoslovanskih avtorjev — 12.10 Iz opusa Clauda Debussyja — 12.40 Pihalna godba na koncertnem odru — 14.10 Iz partitur skladatelja Boruta Lesjaka — 14.35 Voščila — 15.40 Poje zbor „Slava Klavora" iz Maribora — 16.40 Z orkestrom RTV Ljubljana — 17.10 Ponedeljkovo glasbeno popoldne — 18.35 Kitara v ritmu — 18.45 Kulturni globus — 19.15 Z ansamblom Zadovoljni Kranjci — 20.00 Iz Cherubinijeve opere „Medeja" — 20.50 Od melodije do melodije — 21.30 Popevke slovenskih avtorjev — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.15 Slovenski pevci zabavne glasbe.

Torek, 24. 8.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Počitniško popotovanje — 9.20 Pojeta Nino Robič in Majda Sepe — 9.40 Počitniški pozdravi — 12.10 Iz opere „Ero z onega sveta" — 12.40 Vedri zvoki — 14.10 Planinski oktet iz Maribora — 14.40 Mladinska oddaja — 15.40 Violinist Primož Lorenz — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 V torek nasvidenje — 18.45 Z ansamblom Delial — 19.15 Ansambel Vaški fantje — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Radijska igra — 21.47 Koncert lahke glasbe — 22.15 Samospevi Pavla Šivica — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

Sreda, 25. 8.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Operna matineja — 9.05 Kaj vam pripoveduje glasba — 9.20 Lepe melodije z velikimi orkestri zabavne glasbe — 9.40 Igra harmonikarski orkester iz Šentvida — 12.10 Nastopajo naši pihalci in trobilci — 12.40 Od vasi do vasi — 14.10 Ob lahki glasbi — 14.35 Voščila — 15.40 Iz partitur domačih skladateljev — 17.10 Simfonija in koncert — 18.15 Iščemo popevko poletja — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 22.15 S festivalov jazza — 23.15 Popevke se vrstijo.

Četrtek, 26. 8.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Počitniško popotovanje — 9.20 Vesela godala — 9.45 Pesem iz mladih gri — 12.10 Iz Mozartove opere „Don Juan" — 12.40 Čez polja in potoke — 14.10 Lahka glasba za razvedrilo — 15.40 Črnske duhovne pesmi — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.30 Operetne melodije — 18.45 Naš podlistek — 19.15 Z ansamblom Jožeta Privška — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Vabimo vas na bralno vajo — 22.15 Iz naše nove produkcije domačih del — 23.15 Iz albuma izvajalcev jazza — 23.40 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe.

Petek, 27. 8.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Operna matineja — 9.05 Počitniško popotovanje — 9.20 Popevke s slovenskih festivalov — 9.45 Skladbe za mladino — 12.10 Skladbe Marijana Vodopivca — 12.40 Igrajo pihalne godbe — 14.10 Melodije skladateljev Janeza Gregorca in Jureta Robežnika — 14.35 Voščila — 15.30 Napotki za turiste — 17.10 Človek in zdravje — 17.20 Operni koncert — 19.15 Minute s pihalnim orkestrom — 20.00 Koncert zbora RTV Zagreb — 20.30 „Top-pops 13" — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.